

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV PEDAGOGIKY A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

JANA TOMČALOVÁ

VI. ročník – kombinované studium

Obor: pedagogika – sociální práce

**Analýza životních příběhů SOS matek pěstounek
v brněnské SOS dětské vesničce Medlánky**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce : Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

OLOMOUC 2010

„Každý má své zvláštní povolání či poslání, aby v životě vykonal nějaký konkrétní úkol, který si vyžaduje splnění. V tom nemůže být nahrazen, stejně jako nemůže svůj život zopakovat. Úkol každého člověka je tedy stejně tak jedinečný, jako je jedinečná jeho příležitost splnit jej.“

Viktor Emanuel Frankl

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce a za poskytnutí cenných rad a podnětů. Dále všem SOS maminkám a zaměstnancům brněnské SOS dětské vesničky, bez nichž by můj výzkum nemohl proběhnout. Velký dík patří také mé rodině, která mne povzbuzovala během celého šestiletého studia.

Nesouhlasím s půjčováním této diplomové práce pro studijní účely a potřeby výuky na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, jelikož jsou v práci použity interní informace o životě SOS matek pěstounek.

V Olomouci, 2. 10. 2009.

Obsah

Úvod.....	8
1 Vymezení odborné terminologie.....	10
2 Historie pěstounská péče.....	14
2.1 Historie pěstounství ve střední Evropě.....	14
2.2 Historický vývoj pěstounské péče na území České republiky.....	17
2.2.1 Pěstounská péče za Rakouska-Uherska.....	17
2.2.2 Pěstounská péče v období první republiky.....	18
2.2.3 Pěstounská péče po druhé světové válce.....	20
3 Současný stav pěstounské péče v České republice.....	23
3.1 Právní normy.....	24
3.2 Individuální a skupinová pěstounská péče.....	25
3.3 Jak se stát pěstounem.....	27
3.4 Poručenská péče.....	28
3.5 Předpěstounská péče.....	28
3.6 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	29
3.7 Opatrovnictví.....	29
4 SOS dětské vesničky.....	31
4.1 SOS dětské vesničky v rámci Evropské unie.....	31
4.2 SOS dětské vesničky na území České republiky.....	33
4.2.1 SOS dětské vesničky v letech 1968-1975.....	34
4.2.2 SOS dětské vesničky po roce 1989.....	34
5 Představení SOS dětské vesničky Brno-Medlánky.....	39
5.1 Historie vzniku SOS dětské vesničky Brno-Medlánky.....	39
5.2 Zaměstnanci a obyvatelé SOS dětské vesničky Brno-Medlánky.....	40
6 SOS matka pěstounka	42
6.1 Jak se stát SOS matkou pěstounkou v České republice.....	42

6.2 SOS matka pěstounka - zaměstnanec Sdružení SOS dětských vesniček....	44
7 Výzkum.....	47
7.1 Stanovení hlavních cílů a výstupů.....	47
7.2 Popis realizace výzkumu a výzkumných metod.....	48
7.3 Případové studie.....	50
7.3.1 První SOS maminka.....	51
7.3.2 Druhá SOS maminka.....	54
7.3.3 Třetí SOS maminka.....	58
7.3.4 Čtvrtá SOS maminka.....	61
7.3.5 Pátá SOS maminka.....	65
7.3.6 Šestá SOS maminka.....	68
7.3.7 Sedmá SOS maminka.....	72
7.3.8 Osmá SOS maminka.....	75
7.4 Závěrečná diskuze k výzkumu.....	78
8 Závěr.....	81
9 Seznam použité literatury a pramenů.....	83
10 Seznam příloh.....	87
Přílohy	
Anotace	

Úvod

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na SOS matky pěstounky v brněnské SOS dětské vesničce Medlánky. Záměrem práce bylo navázání kontaktu s SOS matkami pěstovankami a následné zmapování jejich dosavadní životní cesty, které posloužilo k zamyšlení se nad potřebami těchto žen, jež je motivovaly k povolání či životnímu poslání osamělé profesionální matky pěstounky.

Téma práce jsem si nezvolila náhodně. Toužila jsem se přiblížit k těmto ženám a k SOS dětským vesničkám už velmi dlouho. Začalo to již v sedmé třídě ZŠ, kdy nám paní učitelka, která pocházela z Bystřice pod Hostýnem, vyprávěla v hodinách občanské nauky o maminkách, které se starají v jedné malé vesničce o opuštěné děti. Ta myšlenka mi připadala naprosto úžasná. Do té doby jsem o SOS dětských vesničkách nikdy nic neslyšela.

Později se objevovaly dokumentární pořady s tematikou SOS dětských vesniček častěji. Devadesátá léta v mém životě znamenala přijetí vlastních dětí do života. Jako matka tří dětí oceňuji teď mnohem více všechny pěstouny, kteří se celoživotně věnují potřebným dětem. Vysokoškolské studium mi do cesty postavilo Mgr. Antonína Bůžka, Ph.D., který velmi zapáleně mluvil na přednáškách ze sociální pedagogiky právě o SOS dětských vesničkách. Náhoda prý neexistuje. Uchopila jsem hozenou rukavici a už ve druhém ročníku studia jsem se pevně rozhodla, o čem bude moje diplomová práce.

Text práce jsem uspořádala do dvou hlavních částí. V první části jsem čerpala z odborné literatury, příslušných zákonů a dalších informačních pramenů, jež jsou uvedeny v kapitole 9 této práce. Pro hlubší představu o problematice pěstounství jsem popsala jeho historii i současný stav na území ČR. Věnuji se dále i SOS dětským vesničkám, k nimž neodmyslitelně patří jméno Hermanna Gmeinera. Teoretickou část zakončuje představení SOS dětské vesničky Brno-Medlánky a obecné informace o SOS matkách pěstovankách.

Druhá část diplomové práce již souvisí s vlastním výzkumem. Hlavní část terénního výzkumu proběhla na podzim roku 2008. Daný soubor tvořilo osm respondentek, z deseti v Medláncích žijících SOS matek pěstovank. Jednalo se o kvalitativní neexperimentální výzkum.

Ke sběru dat byly využity metody částečně strukturovaného rozhovoru a pozorování. Následně byl využit kazuistický přístup při analýze získaných kvalitativních dat, jehož výsledkem je osm zpracovaných životních příběhů. V závěrečné diskuzi se zamýšlím nad hlavními motivy, které vedly SOS matky pěstounky v SOS dětské vesničce v Brně-Medlánkách k volbě jejich současného povolání.

1 Vymezení odborné terminologie

Pokud se zamyslíme nad názvem této diplomové práce, musíme nutně volit a definovat odborné termíny hned z několika oblastí. Je třeba si všimnout pěstounek a pěstounství z hlediska právního, historického, psychologického, ale i kvalitativně výzkumného.

Mezi nejdůležitější klíčová slova této diplomové práce budou tedy patřit tato: *rodina, náhradní rodinná péče, institut pěstounské péče, pěstounka, osobnost, motivace, SOS dětská vesnička, pozorování, polostrukturované interview, anamnéza, analýza, životní příběh.*

Existuje velké množství definic **rodiny**, coby starobylé instituce, v níž probíhá výchova dětí a žije dospělá populace. Základem ideální lidské rodiny v západní civilizaci je muž a žena, kteří se milují a jsou dost odvážní na to, aby závazně přede všemi vyjádřili svůj záměr žít spolu a vychovávat děti, které jim vstoupí do života, ve vzájemné lásce, úctě a věrnosti vůči sobě navzájem. Členy rodiny spojuje pokrevní či psychologické příbuzenství, vytváří komplex vztahů mezi sebou uvnitř rodiny i mezi rodinou a vnějším světem. Jiří Kovařík vnímá rodinu jako „...*společenství času, prostoru a prožitků*.“¹ Dle PhDr. Kamily Holáskové, Ph.D. tvoří rodina „...*intimní společenství s úzkými vzájemnými vztahy a umožňuje jednotlivým členům uspokojovat své potřeby*.“²

Náhradní rodinná péče³ je formou péče, při které je dítě vychováváno „náhradními rodiči“ v prostředí nejvíce se podobajícímu životu v přirozené rodině. Po institucionální stránce spadá NRP v České republice do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí. O všech formách náhradní rodinné péče rozhoduje v konečné fázi soud dle občanského soudního řádu. Podle ustanovení §45 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších právních předpisů, může soud, vyžaduje-li to **zájem dítěte**, rozhodnout o jeho **svěření do péče jiné fyzické osoby** než rodiče.

¹ KOVAŘÍK, J. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-957-7. S. 15.

² HOLÁSKOVÁ, K. a kol. *Dospělost. Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: UP Olomouc, 2005. 175 s. ISBN 80-244-0629-2. S. 124.

³ Dále i zkráceně NRP.

Tato osoba musí poskytovat záruku řádné výchovy a se svěřením souhlasí.⁴ V České republice rozlišujeme tyto formy náhradní rodinné péče: osvojení - zrušitelné, nezrušitelné, mezinárodní⁵, dále pak pěstounskou a poručenskou péči. Děti v České republice vyrůstají i v ústavech různého typu, jež mají v kompetenci tři naše ministerstva: Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí.⁶

Institut pěstounské péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče. Stát zajišťuje hmotnou podporu dětem i pěstounům. Pěstounská péče je vhodná pro děti, jejichž výchovu rodiče nemohou, nechťejí či nedokáží zabezpečit a nelze je osvojit. Mohou to být i děti, jejichž rodiče zemřeli a poručník stanovený soudem nemá povinnost o dítě osobně pečovat.

Pěstoun(ka) je fyzická osoba, která osobně zajišťuje pěstounskou péči, jež je řízená a kontrolována státem. Většinou poskytuje domov a péči dětem, jež nemohou jít do adopce. Každý žadatel o roli pěstouna musí v České republice projít posouzením a procesem přípravy u státu. Pěstouni nemají vůči svěřeným dětem vyživovací povinnost a jsou finančně podporováni státem, stávají se i nositeli některých práv a povinností rodičů v oblasti výchovy, ne však v závažných věcech.

SOS dětské vesničky v naší zemi považujeme za zařízení pro výkon pěstounské péče, jehož zřizovatelem je občanské sdružení s názvem Sdružení SOS dětských vesniček.

V psychologii byla vyřčena řada definic **lidské osobnosti**, které souvisely s životními zkušenostmi svého autora. V každém případě je každý z nás jedinečnou osobností, která existuje a chová se určitým způsobem.

⁴ BUBLEOVÁ, V., VÁVROVÁ, A. a kol. *Pěstouni mají nárok na služby. Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007. 241 s. S 65.

⁵ 1. 6. 2000 vstoupila v ČR v platnost Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kterou vypracovala a přijala haagská konference mezinárodního práva soukromého 29. 5. 1993. Spolu se zákonem č. 359/1999 sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších právních předpisů, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Haagská úmluva jasně stanovuje postup při osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi svého původu, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoli zisky z adopcí. Zároveň nařizuje signatářským státům, aby na svém území určily 1 ústřední orgán, který bude za osvojení odpovědný. U nás tuto funkci zprostředkovatele plní Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí v Brně. Jeho ředitelkou byla v lednu 2008 jmenována JUDr. Lenka Pavlová, Ph.D. <http://www.mpsv.cz/cs/5010> [cit 15. 11. 2009]

⁶ Viz příloha: tabulka č. I

Osobnost se vyznačuje souhrnem pro ni typických *psychických, biologických a sociálních znaků*.⁷ Některé z těchto znaků dědíme po předcích, jiné získáváme následkem nemoci, úrazu, výchovou, sebevýchovou či vlivem prostředí.

Co ovlivňuje mladou ženu, aby si zvolila cestu SOS matky pěstounky? Kdo a proč se rozhoduje pro toto náročné poslání? Čím jsou tyto ženy motivovány? Termín **motivace** je odvozen z latinského slova *movere* - hýbat, pohybovat. Motivace je to, co člověka podněcuje, aby něco dělal, nebo naopak to, co ho tlumí a brání mu v konání.

Pozorování je *pravděpodobně nejstarší metodou zkoumání člověka vůbec. Je základním zdrojem informací o pozorovaném člověku. Od prostého vnímání se liší větší mírou cílevědomosti a záměrnosti*.⁸ I tuto metodu jsem částečně uplatnila při vlastním výzkumu. Je součástí vytvořených kazuistik jednotlivých SOS matek pěstounek v SOS dětské vesničce Brno-Medlánky.

Polostrukturované interview, jež bylo využito při výzkumu, je nejrozšířenější podoba metody interwiev vůbec. Tazatel vytvoří schéma otázek, na něž se bude ptát, ale při samotném rozhovoru může dle potřeby zaměňovat pořadí otázek.⁹

Prostřednictvím **anamnézy**, řecky *anamnesis* – rozpomenutí, se výzkumník dostává k informacím z uplynulého života člověka. Podle oblastí poznatků, které anamnéza poskytuje, rozlišujeme anamnézu osobní, rodinnou, školní atd.¹⁰

Životní příběh či životní historie, *Life Story, Life History*, je zvláštní variantou případové studie, v níž jsou zohledňovány vlivy rodiny, dobové aspekty, čas, prostor, sociální a psychologické souvislosti.¹¹

Analýza představuje rozložení celku na jeho prvky.

Při tomto mechanismu myšlení soustředíme pozornost na jednotlivé části celku a hledáme jejich možné souvislosti.¹²

⁷ ČÁP, J. a kol. *Psychologie I*. Praha: SPN, 1992. 195 s. ISBN 80-04-24494-7. S. 59.

⁸ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 226 s. ISBN 80-7178-463-X. S. 19.

⁹ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

¹⁰ MUSILOVÁ, M. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2003. 41 s. ISBN 80-244-0749-3.

¹¹ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

Shrnutí

Seznámili jsme se základní terminologií diplomové práce. S podrobným vysvětlením jednotlivých klíčových pojmů se setkáme průběžně v celé této práci.

¹² SILLAMY, N. Psychologický slovník. Olomouc: Studio NAKLADATELSTVÍ OLOMOUC, 2001. 246 s. ISBN 80-244-0249-1.

2 Historie pěstounské péče

Pro kvalitní vývoj a spokojený život všech nových živých tvorů na Zemi je nejlepší vyrůstat ve vlastní biologické rodině. Dle rakouské psychoterapeutky Elizabeth Lukasoové však „... rodina může být rájem i peklem, zdrojem radosti i utrpení podle toho, co z ní její jednotliví členové vytvoří.“¹³ Vlastní biologická rodina bohužel občas nefunguje z různých důvodů tak, jak by měla. Rodiče nemohou, neumí či nechtějí s dítětem žít. Řešením se proto stává výměna tohoto nevhodného nebo nedostačujícího rodinného prostředí za pobyt v ústavu, v náhradní rodině osvojitelů nebo pěstounů. Dítě je zde „vychováváno lidmi, jimž se nenarodilo“¹⁴. Péče s přívlastkem pěstounská je tedy institutem náhradní rodinné péče a uskutečňuje se v pěstounských rodinách.

2.1 Historie pěstounství ve střední Evropě

V každé době formovaly různé sociální a kulturní vlivy vztah a postoj k dětem a ženám. V období, kdy končila poslední doba ledová, se měnil zásadně život našich prapředků. Hlavní obživou se stávalo zemědělství a chov dobytka. Lidé se usazovali na jednom místě, stavěli domy ze dřeva a hlíny, vznikaly první vesnice, v nichž žili lidé v jakýchsi **velkorodinách**¹⁵. Během téměř celé doby kamenné¹⁶, v paleolitu, mezolitu, neolitu, platil **kult ženy-matky**, dárkyně života. Konec doby kamenné, eneolit¹⁷, se nesl v duchu objevu ložisek rud. Lidé z nich tavili a vyráběli kovové nástroje a zbraně. Narůstá postavení muže, jehož význam vzrostl hlavně díky zvládání fyzicky náročnější práce při těžbě a zpracování kovů. Velkorodiny se rozpadají na rodiny menší.

¹³ LUKASOVÁ, Elizabeth. Logoterapie ve výchově. Praha: Portál, 1997. 207 s. ISBN 80-7178-180-0. S. 151.

¹⁴ MATĚJČEK, Z. *Psychologická hlediska náhradní rodinné péče. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8. S. 45.

¹⁵ Velkorodina byla tvořena rodiči, dětmi, prarodiči, vnoučaty.

¹⁶ 4 mil – 4 000 př. Kr.

¹⁷ 4 000 – 1800 př. Kr.

Po celou tuto dobu bylo zachovááno **rodové zřízení**, které dle různých daných pravidel zajišťovalo přežití dětí svého rodu.

První obyvatelé našeho území, o nichž máme písemné zprávy z 5. století p. Kr., byli **Keltové**, jejichž základem společnosti byla stále rodina a rod. Po nich následovali v 1. století př. Kr. **Germáni**. V 5. – 6. st. po Kr. přicházejí s druhou vlnou stěhování národů západní **Slované**. Slované si s sebou přinesli pohanská náboženství, polygamiu u bohatých a mocných, zemědělské vícegenerační rodiny.¹⁸

Slovanská rodina v 9. st. n. l. byla ovlivněna křesťanstvím a nucena k monogamnímu soužití partnerů. Žijících dětí v rodině nebylo mnoho. Nejnovější poznatky svědčí o 2-3 dětech. Nemáme doložené informace o tom, že by velkomoravští Slované odkládali nežádoucí novorozeňata, proto předpokládáme, že počet dětí byl redukován nemocemi, nedostatkem výživy, antikoncepčním působením dlouhodobého kojení matky apod.¹⁹ Prokazatelně je **odložení dítěte** známo z antické mytologie²⁰ a bylo beztréstně velmi rozšířeno až do roku 374, kdy tento čin Řím prohlašuje pod vlivem křesťanství za vraždu. Odložená zdravá novorozeňata byla často zachráněna kuplíři nebo obchodníky s otroky. Prioritou nebylo zachránit toto nalezené dítě, ale **mít z něho nějaký užitek**. Slabší či jinak znevýhodnění jedinci proto nepřežili.

Historie klasického pěstounství, které je vedle adopce neodmyslitelnou variantou náhradní rodinné péče, souvisí v našich zeměpisných šířkách, ovlivněných rozporuplně antikou, v níž byli např. schopni házet miminka ze skály ve Spartě, a křesťanstvím naplněným učením o dobročinnosti a lásce k bližnímu, se **solidaritou v rámci rodiny** nebo s **institucí placených kojných**. Velké zemědělské rodiny přijímaly sirotky po svých zemřelých či nemohoucích příbuzných a hůře či lépe o ně pečovaly. Tato podoba péče se blížila více formě osvojení, což není ani dnes nic neobvyklého hlavně v naší zemi. Postoje současných českých pěstounů se většinou podobají postojům osvojitelů, protože jim jde často o vytvoření pevného trvalého vztahu s dítětem v jejich pěstounské péči.

¹⁸ BEDNAŘÍKOVÁ, J. a kol. *Vzdělávací oblast Člověk a společnost. DĚJEPIS. Pravek a starověk*. Brno: Nová škola, 2007. 138 s. ISBN 80-7289-082-4.

¹⁹ Dle informací z osobního rozhovoru s archeologem Mgr. Mariánem Mazuchem, PhD. 6. 10. 2009.

²⁰ Viz osud odložených dětí v antických příbězích: Hefaista, Oidipa nebo Romula a Rema.

Kojné si nechávaly platit za své mateřské mléko, které poskytovaly kojencům cizích matek. Současně se o toto dítě většinou i staraly či o něj jinak za úplatu pečovaly. Důvodem pro svěření kojeneho dítěte cizí kojné bývala často smrt vlastní matky novorozence, nedostatek mléka, ale i pohodlnost a nechuť bohatých žen zničit si prsy kojením.

Kojné se prokazatelně objevují už v antickém Řecku i Římě, často jako placené opatrovnice malých dětí v bohatých rodinách vyšší společenské třídy. Svoje služby prý nabízely i veřejně, např. v Římě u sloupu *Columma Lactaria*.

Také středověká Evropa se nebrání využívání těchto žen. Bohaté měšťanské rodiny i šlechta najímají chůvy, které žijí s rodinou v domě jako služebné. Často kojence svěřují kojné přímo do jejího venkovského domu, odkud si ho vyzvedávají po dvou letech, pokud přežil.

Ve středověku vznikají pod vlivem rozšiřujícího se křesťanského filantropismu i první ojedinělé útulky a nalezince, v nichž se „*bezprávné dítě dovolává milosrdenství*“²¹. Nalezince tehdejší doby zřizovala církev nebo později i šlechta a souvisí spíše s historií adopce, protože si zde zájemci o osvojení dítěte mohli vybírat, koho chtěli. **První útulek** pro opuštěné děti byl zřízen už v r. 335 v Konstantinopoli, první nalezinec pak v Miláně r. 787. Roku 1198 otevřel v Římě papež Inocenc III. nalezinec s tzv. *torem* – jakýmsi předchůdcem babyboxů. Také Napoleon podporoval myšlenku *toren*.²²

Osvícenství 18. století s sebou přineslo **masový vznik evropských nalezinců** pro opuštěné děti, což souviselo s růstem obyvatelstva ve městech. Lidé přichází za prací v průmyslu. V anonymním městském prostředí panovala menší sociální kontrola, která umožnila šíření patologických společenských jevů alkoholismu, prostituce, promiskuity, žebráctví, jejichž výsledkem byly často právě opuštěné, zanedbané děti. Kojné pomáhají řešit situaci s nejmenšími nalezenci a postupně se prosazuje jejich novější úřední pojmenování „**pěstounky**“. Kojící pěstounky tak doplňují mozaiku **státní nalezenecké péče** o sirotky. Novorozeňata z městských nalezinců jsou předávána kojným na venkov.

²¹ MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8. S. 17.

²² MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8. S. 17, 18.

Na venkově v nutných podmínkách živoří do svých šesti let.²³

2. 2 Historický vývoj pěstounské péče na území České republiky

Rodina, rodičovství a děti jsou v současnosti v naší zemi pod ochranou zákona. Jak tomu bylo ale v minulém či předminulém století?

2. 2. 1 Pěstounská péče za Rakouska-Uherska

Za Rakouska se v českých zemích umísťovaly děti do pěstounské péče z **pražského nalezince**, založeného roku 1789 pod patronací císaře Josefa II. Pěstounský, schovanecký poměr ošetřoval **Všeobecný zákoník občanský z roku 1811**²⁴, §137-186 *Von den Rechten zwischen Aeltern und Kindern*.²⁵ V druhé polovině 19. století byl pražský nalezinec financován zemským fondem a z něj se platila i následná pěstounská péče. Osmidenního novorozence si vyzvedla pěstounka, která musela splňovat předepsané požadavky „...*zdravá, poněkud majetná, mravně zachovalá*...“²⁶. Pěstounky motivovala finanční odměna, kterou se snažily vylepšit situaci vlastní, většinou chudé rodiny. Bohužel plat pěstounky s věkem dítěte klesal. Pokud dítě opatrovala vlastní matka, dostávala jen 2/3 této částky. Nalezinec vykonával i dozor nad výkonem pěstounské péče, ale v praxi to moc účinné nebylo. Pěstounská péče zanikala ukončením šestého roku dítěte. Děti pak putovaly do kláštera v Karlíně a odsud byly posílány do jednotlivých **domovských obcí**, které měly **povinnost** se o tyto sirotky postarat.

V lepším případě si děti ponechala pěstounská rodina, ale nedostávala dále žádnou finanční podporu ani pomoc.

²³ BUBLEOVÁ, V. MATĚJČEK, Z. *K historii pěstounské péče. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

²⁴ Všeobecný zákoník občanský - Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, zkratka ABGB, je občanský zákoník, jenž v českých zemích platil do r. 1950 (a v části věnované pracovnímu právu až do 1. 1. 1966). V Rakousku platí ABGB v novelizované podobě dodnes. Byl vydán s platností pro všechny země habsburské monarchie, s výjimkou Uher. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Obecná charakteristika rodinného práva. České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.

²⁵ Vlastní překlad: „O právech mezi rodiči a dětmi.“

²⁶ BUBLEOVÁ, V. MATĚJČEK, Z. *K historii pěstounské péče. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. S. 27. ISBN 80-7178-304-8.

Zemský chudinský zákon z roku 1868 inicioval vznik nových okresních sirotčinců, což rozšířilo síť péče o sirotky. Současně ukládal domovským obcím povinnost péče o sirotky.

Po třiceti letech je zřízen Zemským výborem v Čechách pro děti a mládež v roce 1902 tzv. sirotčí fond, z něhož byly financovány rodiny pěstounů. Od roku 1904 pak fungují postupně ve všech okresech Okresní komise pro péči o mládež, jejichž činnost je koordinována Českou zemskou komisí pro péči o mládež, kterou tvoří dobrovolníci z nejrůznějších oborů.

Říšské **Ústředí péče o mládež** sídlí od roku 1908 v hlavním městě Rakouska-Uherska, ve Vídni.

2.2.2 Pěstounská péče v období první republiky

Tabulka č. 1. Přehled názvů sociálních institucí pečujících o potřebné děti a mládež za Rakouska-Uherska a v prvorepublikovém Československu.²⁷

Rakousko-Uhersko	Česká zemská komise pro péči o mládež	Okresní komise pro péči o mládež
Československo	Zemské ústředí péče o mládež	Okresní péče o mládež

Se vznikem Československa 28. října 1918 se změnilly názvy institucí, které pečovaly o potřebné děti a mládež. Manželské a rodinné poměry v Čechách, na Moravě a ve Slezsku však stále upravoval rakouský Všeobecný občanský zákoník z roku 1811, ve znění pozdějších novel.²⁸

Kromě **okresních sirotčinců** existují i **dětské domovy**, které zřizuje stát. Funkce tehdejších dětských domovů se blížila dnešním diagnostickým ústavům. Pobyt v nich byl krátkodobého či ozdravného charakteru.

²⁷ Tabulka vlastní, dle informací z BUBLEOVÁ, V. MATĚJČEK, Z. *K historii pěstounské péče. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Obecná charakteristika rodinného práva. České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.

V období první republiky hrála pěstounská péče²⁹ významnou roli mezi jednotlivými formami péče o opuštěné děti. Dětila se na 4 typy.

Tabulka č. 2. *Systém pěstounské péče v prvorepublikovém Československu.*³⁰

PP „nalezenecká“	Děti z nalezinců, sirotčinců. Pěstouni jsou cizí osoby. Dítě svěřeno na určitou dobu 10 až 16 let, pak vráceno do ústavu. Dozor nad péčí pěstounů koná ústav – „ústavní poručenství“.
PP řízená a kontrolovaná OPM	Od r. 1930 - dle prováděcího vládního nařízení č. 29/1930 Sb . zákona č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských – sociální pracovníci vyhledávali vhodné pěstouny dle daných kritérií.
PP v rodinných koloniích	Počátek na Moravě. 15-20 rodin žijících na určitém území. Rodiny byly v častém kontaktu se sociálními pracovníky, kteří jim pomáhali řešit výchovné problémy a zároveň je kontrolovali.
PP na základě soukromé dohody	Mezi rodiči a pěstouny, bez soudu. Často děti svěřovány příbuzným, např. prarodičům.

Prezident T. G. Masaryk prosazuje v roce 1921 **zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských**, který zajišťoval spolehlivost a prověřování pěstounů. Tento zákon poskytoval sociálně-právní ochranu dětem do 14 let, které mohly být přijaty do cizí péče jen s povolením příslušného státního orgánu.

První republika přinesla i další zákony vztahující se k sociálně-právní ochraně dětí. Vzpomeňme zákon č. 117/1927 Sb., o cikánských dětech, zákon č. 4/1931 Sb., na ochranu osob oprávněných požadovat výchovu, výživu a zaopatření.

²⁹ Zkráceně PP.

³⁰ Tabulka vlastní, dle informací z BUBLEOVÁ, V. MATĚJČEK, Z. *K historii pěstounské péče. Náhradní rodinná péče.* Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

Existovalo i nařízení č. 334/1938, o hromadném poručenství.³¹

2. 2. 3 Pěstounská péče v období po druhé světové válce

Příchod 2. světové války značně pošramotil dobře rozvinutý systém pěstounské péče v našich zemích.

V roce 1948 byly zrušeny prováděcím vládním nařízením č. 202/1947 Sb., zákona č. 48/1947 Sb., o organizaci péče o mládež Okresní komise péče o mládež, Zemské ústředí i všechna dobročinná sdružení. **Okresní a zemské národní výbory** přebraly na určitou dobu jejich dosavadní náplň práce.

Následný totalitní režim postupně prosazoval kolektivní výchovu ve velkých ústavech a rušil dosavadní zákonné úpravy této problematiky. Jednalo se zpočátku o dva zákony: zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném a zákon č. 266/1949 Sb., o zatímních změnách v některých občanských věcech právních.

S výslovným **upřednostňováním ústavní péče** před náhradní rodinnou péčí se komunisté předvedli v zákoně č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže, který vešel v platnost od 1. 1. 1953. Výše uvedené nové normativy rušily dosavadní ustanovení Všeobecného zákoníku občanského z roku 1811³² i Masarykův zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských.³³ **Pěstounská péče** na našem území byla prakticky zcela **zlikvidována**. Zachována zůstala **pouze** individuální pěstounská péče **příbuzenská** vykonávaná prarodiči nebo jinými příbuznými.

Dále bylo možné dítě osvojit. Existovalo poručenství.

Okresní a zemské národní výbory byly nahrazeny **Úřadovny ochrany mládeže při lidových soudech**. Vykonávaly jakousi sociálně právní ochranu dětí a mládeže, řešily adopce, vykonávaly dozor nad náhradní rodinnou péčí.

³¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Obecná charakteristika rodinného práva. České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.

³² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Obecná charakteristika rodinného práva. České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.

³³ Prvorepublikový návrh občanského zákoníku nestačil být v roce 1937 schválen.

Od roku 1957 přebraly jejich funkci výkonné orgány **okresních národních výborů**.³⁴

Sociálně právní ochrana dětí byla nově zakotvena v zákonu č. **94/1963 Sb., o rodině**. Tento zákon je uplatňován dodnes, samozřejmě v novelizované podobě, která je přizpůsobena současným poměrům ve společnosti.

Zkušební formu pěstounské péče pro 20 dětí uvedl v letech 1967-1973 znovu do života ředitel olomouckého kojeneckého ústavu doc. MUDr. A. Mores.

Byla to první vlaštovka, která tehdejším pohlavárům dokázala, že je pro dítě lepší vyrůstat v pěstounské rodině než v ústavu, jehož negativní dopad na děti se prokazatelně projevoval. K dalším vlaštovkám patřily úspěšné pokusy MUDr. Věry Poláčkové s pěstounskými páry na Ostravsku či vznikající SOS dětské vesničky.³⁵

Rok **1973** s sebou přináší nový zákon č. **50/1973 Sb., o pěstounské péči**, který umožnil legálně pokračovat v jakémsi návratu k prvorepublikovému dobře rozpracovanému systému náhradní rodinné péče. Tento zákon zanikl k 1. dubnu 2000 a úprava pěstounské péče byla převzata do zákona o rodině a do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Období **normalizace** v 70. letech 20. století přistříhlo křídla těmto snahám, např. zestátněním SOS dětských vesniček.

Konec 80. let 20. století znamenal pro naše země politický obrat o 180°.

Shrnutí

Vznik rodiny se zasazuje do dávné minulosti, do období přechodu od lovu a sběru k primitivnímu zemědělství a k pastevectví. Situaci nechtěných, osiřelých a opuštěných dětí řešila evropská civilizace různými způsoby. Velkou roli sehrála solidarita v rámci rodů a rodin. InSTITUTE kojných, jejichž placených služeb bylo využíváno při péči o nejmenší, je považována za přímého předchůdce pěstounské péče, na niž navazovala organizovaná péče o starší děti v útulcích a nalezincích.

³⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Obecná charakteristika rodinného práva. České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.

³⁵ MATĚJČEK, Z. *Psychologická hlediska náhradní rodinné péče. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8. S.44.

V období první československé republiky existovaly a byly hojně v praxi využívány čtyři typy pěstounské péče: PP nalezenecká, PP řízená a kontrolovaná Okresní péčí o mládež, PP v rodinných koloniích a pěstounská péče na základě soukromé dohody. Druhá světová válka a následná změna politického režimu v naší zemi s sebou přinesly upřednostňování ústavní péče a výchovy dětí. Pěstounská péče téměř zaniká a přežívá pouze ve formě pěstounské péče příbuzných. Významnými se stávají roky 1963 a 1973, které jsou spjaty se dvěma důležitými zákony: zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině a zákonem č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči.

3 Současný stav pěstounské péče v České republice

Pěstounská péče³⁶ je typem **státem garantované** náhradní rodinné péče³⁷ v naší zemi. Základem pěstounské péče je **osobní péče pěstouna** o nezletilé dítě po dobu, po kterou rodiče nemohou o dítě osobně pečovat. Tato doba může být přechodná, krátkodobá i dlouhodobá. Během této doby by mělo docházet k pravidelným kontaktům s biologickými rodiči, pokud soud nerozhodne jinak. Pěstounská péče má často dlouhodobější charakter a zajišťuje dítěti zdravé a stabilní rodinné prostředí. Stát sleduje a kontroluje průběh pěstounské péče. Vzniká jako svazek mezi pěstounem a dítětem na základě soudního rozhodnutí a končí zletilostí dítěte. Jde-li o nezaopatřené dítě, např. soustavně se připravující na budoucí povolání, může trvat až do 26 let věku dítěte. PP může být zrušena jen soudem. Buď na žádost pěstouna, nebo z vážných důvodů.

Pokud přirozená rodina dítěte chybí nebo nefunguje, není vyžadován souhlas rodičů. Rozhodující je zájem dítěte, jeho souhlas a existence vhodného zájemce. Před rozhodnutím o svěřením dítěte do PP si soud musí vyžádat vyjádření o vhodnosti kandidáta pěstounství u orgánu sociálně-právní ochrany dětí. **K orgánům sociálně právní ochrany dětí** řadíme: krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně.³⁸

Stát zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. PP je určena především dětem, které ze zdravotních nebo sociálních důvodů nemohou být osvojeny. Často jde o děti starší, příslušníky jiných etnik a skupiny sourozenců. Dítě většinou nosí příjmení svých biologických rodičů a **není tzv. právně volné**, což znamená, že nemá souhlas k osvojení od biologických rodičů nebo od svého zákonného zástupce, neprokázal se dvouměsíční naprostý nezájem rodičů od narození dítěte nebo šestiměsíční opravdový nezájem rodičů o dítě starší.

³⁶ Dále i zkráceně PP.

³⁷ Dále i zkráceně NRP.

³⁸ Dle § 45b zákona o rodině.

Ročně je do pěstounské péče svěřováno asi 250 dětí, které žijí spolu s asi 7 000 dalšími dětmi v pěstounské péči v necelých 5 000 pěstounských rodinách.³⁹

3.1 Právní normy v oblasti pěstounské péče

Právní normy České republiky v oblasti pěstounské péče respektují Ústavu ČR a závazné mezinárodní smlouvy.⁴⁰

Hlavní roli mezi mezinárodními smlouvami hraje **Úmluva o právech dítěte**, zákon č. 104/1991 Sb., a **Evropská úmluva o výkonu práv dětí**, Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s. Dle Úmluvy o právech dítěte je **zájem dítěte** přední hledisko při jakékoli činnosti ve věci dítěte⁴¹. Důležitou roli hrají i participační práva dětí z článku 12, např. právo na názor a jeho vyjadřování, právo na respektování názoru dítěte

Součástí našeho ústavního pořádku je **Listina základních práv a svobod**, z. č. 2/1993 Sb., z níž se k rodině a dětem vztahuje především článek 32. V bodu 4 tohoto článku je napsáno: „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů, děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*“⁴².

Pěstounskou péči v ČR dále ošetřují tyto dva nejdůležitější zákony: **zákon č. 94/1963 Sb., o rodině**, ve znění pozdějších předpisů,⁴³ a **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁴

K dalším českým právním normativům, které jsou využívány v oblasti pěstounské péče, patří následující zákony a vyhlášky⁴⁵:

³⁹ Dle § 67, 68 zákona o rodině a statistických ročenek Ministerstva práce a sociálních věcí: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>[dostupné 30. 10. 2009]. V příloze tabulky č. II, III, IV s přehledy počtů dětí, pěstounských rodin a žadatelů o PP v ČR ve vybraných letech .

⁴⁰ Dle článku 10 Ústavy.

⁴¹ Článek 3, odstavec 1.

⁴² *Listina základních práv a svobod.*

⁴³ Individuální PP v nukleárních rodinách, §45a – 45d.

⁴⁴ Skupinová PP v zařízeních pro výkon PP - §44, zprostředkování PP a její kontrola, podmínky působení nestátních subjektů v oblasti PP, odměna pěstouna v zařízeních pro výkon PP.

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, který garantuje hmotné zabezpečení PP,

občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

vyhláška MPSV č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění,

zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 109/2002 Sb., o ústavní a ochranné výchově ve školských zařízeních,

zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu, příjmení, ve znění pozdějších předpisů,

zákoník práce č. 262/2006 Sb.,

zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení,

zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatelstva a rodných číslech, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

3.2 Individuální a skupinová pěstounská péče

V praxi se v České republice uplatňují dva základní typy pěstounské péče:
individuální a skupinová.

⁴⁵ BUBLEOVÁ, V., VÁVROVÁ, A. a kol. *Pěstouni mají nárok na služby. Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007. 241 s. S. 63.

Individuální pěstounská péče probíhá v běžném rodinném prostředí, kdy o dítě pečují příbuzní nebo cizí lidé. V případě svěření dítěte do PP do malé nukleární rodiny se řídíme **§45a – 45d zákona č. 94/1963 Sb., o rodině** ve znění pozdějších předpisů.⁴⁶ Dítě může být svěřeno do péče fyzické osobě nebo manželům či jednomu z manželů, ale druhý z manželů se musí spolupodílet na výchově dítěte⁴⁷. Je-li dítě ve věku, kdy je schopno posoudit obsah pěstounské péče, má být přihlédnuto i k jeho vyjádření. Sociální pracovníci obce s rozšířenou působností v místě trvalého bydliště dítěte přezkoumávají důvody svěření dítěte do pěstounské péče každé tři měsíce. Pěstoun nemá vůči dítěti vyživovací povinnost. Pěstouni na rozdíl od osvojitelů pobírají **dávky pěstounské péče**: příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek na nákup motorového vozidla, příspěvek při převzetí dítěte, dle z. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.⁴⁸

Skupinová pěstounská péče se realizuje v tzv. zařízeních pro výkon pěstounské péče dle **§44 - 47 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**,⁴⁹ jejichž zřizovatelem může být krajský úřad, obec nebo nestátní organizace. Tímto zařízením může být vlastní byt pěstouna, byt pro větší skupinu dětí nebo tři české SOS dětské vesničky,⁵⁰ které se řadí právě do této kategorie. O děti zde pečuje matka pěstounka. Těsně před Vánoci roku 2008 však nastoupil do SOS dětské vesničky ve Chvalčově i první pěstounský pár.⁵¹ V ostatních zařízeních pro výkon PP jsou pěstounské páry typické. Pěstouni zde mají se zřizovatelem uzavřenu dohodu o výkonu PP v zařízení. Pobírají odměnu.⁵² Ostatní hmotné nároky na dávky jsou shodné s dávkami individuální PP, tj. příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek na nákup motorového vozidla, příspěvek při převzetí dítěte.

⁴⁶ Dále i ve zkratce ZOR.

⁴⁷ Dle §33 ZOR.

⁴⁸ §36-43.

⁴⁹ Dále i ve zkratce ZOSPD.

⁵⁰ Ve Chvalčově, Brně-Medlánách, Doubí.

⁵¹SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. *Výroční zpráva 2008*. Praha: Tiskárna Libertas, 2009. 63 s. S. 54

⁵² Dle §47 ZOSPD.

3.3 Jak se stát pěstounem

Evidence všech osob vhodných k výkonu pěstounské péče je vedena na krajských úřadech a na MPSV. Tam se nachází také registr dětí vhodných pro pěstounskou péči. Zájemce o roli pěstouna postupuje obdobně jako zájemce o adopci, tj. musí podat **žádost o zařazení do** výše zmíněné **evidence** a být důkladně prověřen.⁵³ Je to poměrně složitý a časově náročný proces. Zájemci o PP musí zajít na nejbližší úřad obce s rozšířenou působností, kde si na sociálním odboru podají žádost. K žádosti je třeba přiložit řadu písemných podkladů, např. životopis, rodný list, oddací list, dotazník o zdravotním stavu vyplněný praktickým lékařem a gynekologem, potvrzení zaměstnavatele o výši příjmů... Sociální pracovníce musí provést šetření u žadatele a pak vše zaslat na příslušný krajský úřad. Ten provede odborné posouzení žádosti, tj. žadatelé se musí podrobit psychologickým testům, zdravotnímu posouzení, musí absolvovat kurz přípravy, jenž je také hodnocen spolu s dalšími rozhodnými skutečnostmi. **Odborné posouzení** by mělo být provedeno krajským úřadem nebo ministerstvem **do 30 dnů** ode dne zjištění všech potřebných skutečností. **Rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů o pěstounskou péči** je pak výsledkem. Následuje čekání na vhodné dítě.

Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech. K výkonu mimořádných záležitostí, např. vyřízení cestovního pasu, volba školy, žádá pěstoun souhlas od zákonného zástupce dítěte či od jeho biologických rodičů, pokud nebyli zbaveni **rodičovské zodpovědnosti**⁵⁴.

Od 1. června 2006 je platná novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Zákon věnuje pozornost **zajištění podpůrných služeb pro náhradní rodiče**.⁵⁵ Krajské úřady mají zajišťovat osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související se svěřením dítěte do pěstounské péče.

⁵³ Dle §27 ZOSPD.

⁵⁴ Rodičovská zodpovědnost je definována jako souhrn práv a povinností dle § 31 ZOR při péči o nezletilé dítě zahrnující zejména péči o jeho zdraví a jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, při zastupování nezletilého dítěte, při správě jeho majetku.

⁵⁵ Dle §11, odstavec 1 a 2.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají pak tuto **poradenskou pomoc** poskytovat.

Mezi další možné doplňující modely související a upravující pěstounskou péči v České republice patří poručenská péče, předpěstounská péče, pěstounská péče na dobu přechodnou a opatrovnictví.

3.4 Poručenská péče

Jedná se o jakýsi vyšší typ pěstounské péče, pokud soud poručíkovi stanovil povinnost o dítě osobně pečovat. **Poručník je ustanoven soudem**⁵⁶ a pobírá stejné dávky jako pěstoun. Nemá vyživovací povinnost, ale navíc je i zákonným zástupcem dítěte. Poručník má v plném rozsahu rodičovskou zodpovědnost. Biologičtí rodiče dítěte buď zemřeli, nebo byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon rodičovské zodpovědnosti jim byl pozastaven či nejsou způsobilí k právním úkonům v plném rozsahu. Dítě se tak stalo právně volným, ale je však většinou nevhodné k adopci kvůli vyššímu věku nebo jiným handicapům.

Pokud soud nestanovil poručíkovi povinnost osobně pečovat o nezletilé dítě bez zákonného zástupce, zastupuje a spravuje poručník jeho záležitosti namísto rodičů v běžných záležitostech. V podstatných záležitostech schvaluje soud všechna jeho rozhodnutí při výkonu rodičovské zodpovědnosti.

3.5 Předpěstounská péče⁵⁷

Předpěstounská péče má fakultativní charakter. Rozhodnutím OSPOD obce s rozšířenou působností lze svěřit dítě dočasně do péče budoucího pěstouna.

⁵⁶ Dle § 78 ZOR.

⁵⁷ §45 b, odstavec 2 ZOR.

Za budoucího pěstouna je považována osoba, která má zájem stát se pěstounem a splňuje zákonem stanovené podmínky, ještě před rozhodnutím soudu. Toto rozhodnutí musí být doručeno příslušnému soudu do 15 dnů.⁵⁸ Během 3 měsíců musí být však zahájeno **řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče**, jinak rozhodnutí o předpěstounské péči pozbuje platnosti. Pěstoun má už v tomto období nárok na dvě dávky pěstounské péče: příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměnu pěstouna.

3.6 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Díky novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí účinné od 1. 6. 2006 byl ustanoven i tento nový druh NRP. Soud rozhodne o dočasném pobytu dítěte v pěstounské rodině v případě, že se o dítě rodič nemůže po určitou dobu ze závažných důvodů starat, např. operace. Dále v případě novorozeňat, kdy se čeká na tzv. blanketový souhlas k osvojení dítěte, který může dát biologická matka až po uplynutí šestinedělí dle §68a ZOR. Také v případě, že je evidentní nezájem rodičů o dítě a čeká se na rozhodnutí soudu, aby to potvrdil a dítě mohlo být dáno k adopci⁵⁹. Děti odchází po uplynutí těchto skutečností do rodin biologických, adoptivních či pěstounských. Dávky SSP pobírají pěstouni pouze po dobu, kdy je dítě v jejich přechodné péči. Soud je povinen přezkoumat každé 3 měsíce, zda důvody k tomuto typu pěstounské péče přetrvávají.

3.7 Opatrovnictví⁶⁰

Jedná se o tzv. **zákonné zastoupení** vzniklé na základě **rozhodnutí soudu**. Opatrovník chrání zájmy nezletilého dítěte v jednotlivých konkrétních případech. Opatrovníkem může být fyzická osoba nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí.

⁵⁸ §19, odstavec 1 b ZOR.

⁵⁹ §68 ZOR.

⁶⁰ §83,84 ZOR.

K těmto orgánům patří: krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Soud ustanovuje tzv. kolizního opatrovníka u nezletilých dětí v případě, že by mohlo dojít ke střetu zájmů se zákonnými zástupci těchto dětí, většinou rodiči či poručníky. Opatrovníka mají i osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům nebo osoby s neznámým místem pobytu.

Shrnutí

Česká republika patří k vyspělým zemím světa a ochraně rodiny a dětí věnuje ve svých právních předpisech značnou pozornost. V oblasti pěstounské péče tedy hrají důležitou roli jak mezinárodní smlouvy, Úmluva o právech dítěte a Evropská úmluva o výkonu práv dětí, tak české zákony, Ústava, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Zájem a blaho dítěte je rozhodující jak v individuální i ve skupinové formě pěstounské péče. Stát garantuje výběr a kvalitu pěstounů, kteří jsou jím finančně a hmotně podporováni. Individuální řešení a přístup k jednotlivým případům sociálních sirotků zajišťuje i možnost výběru mezi typy a doplňky pěstounské péče: fakultativní předpěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, opatrovnictví, poručenská péče.

4 SOS dětské vesničky

SOS-KINDERDORF International pomáhá dětem jako nezávislá, nevládní organizace v oblasti sociální péče. Respektuje náboženskou a kulturní různorodost, pracuje v souladu se Základní listinou lidských práv organizace OSN a snaží se tato práva prosazovat po celém světě. Za pomoci modelu SOS dětských vesniček se tato organizace stala průkopníkem rodinného přístupu v oblasti dlouhodobé péče o osiřelé a opuštěné děti.⁶¹

4.1 SOS dětské vesničky⁶² v rámci Evropské unie

Před šedesáti lety, v roce 1949, založil nedostudovaný lékař, třicetiletý Rakušan Hermann Gmeiner,⁶³ první SOS dětskou vesničku v tyrolském Imstu, poblíž Innsbrucku. Bylo to krátce po druhé světové válce. Řada válečných vdov, řada sirotků. První vesničkový dům nesl název „Haus des Friedens“⁶⁴ Vesničky pro sirotky vznikaly v poválečné Evropě i v jiných zemích, např. ve Švýcarsku Pestalozziho dětská vesnička Trogen.⁶⁵

Malý Hermann ztratil v pěti letech matku, která zemřela na následky porodu svého devátého dítěte. Ve své knize „Eindrücke Gedanken Bekenntnisse“ píše na straně 5: „...za svůj vznik vděčí SOS dětské vesničky mé matce...“⁶⁶ Matka žila v jeho vzpomínkách, doprovázela ho během těžkých dnů války, kdy byl nucen narukovat do německého Wehrmachtu.

⁶¹ SOS-Kinderdorf International, Hermann Gmeiner Strasse 51, 6021 Innsbruck-Austria

⁶² Dále i zkráceně SOS DV.

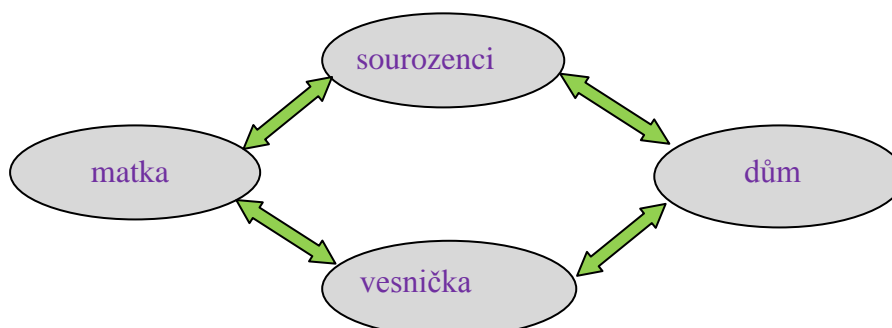
⁶³ *23. 6. 1919 Alberschwende v Rakousku, †26. 4. 1986 Imst. Fotografie viz příloha.

⁶⁴ Dům míru, pokoje (vlastní překlad).

⁶⁵ . H. Pestalozzi (1746-1827), švýcarský pedagog, filozof a sociální reformátor. Zabýval se výchovou sirotků. Vesničku nedaleko městečka Trogen založil r. 1946 filozof W. R. Corti pro sirotky všech národností. Dle internetového zdroje: <http://www.planetware.com/hinterland/trogen-pestalozzi-childrens-village> [cit. 2009- 09- 30]

⁶⁶ Vlastní překlad.

Gmeiner zdůrazňoval **4 pilíře každé SOS dětské vesničky**: matku, sourozence, dům a vesničku.

Vzorem všech SOS matek pěstunek mu byla jeho nejstarší sestra Elza, která po smrti matky převzala v početné rodině její roli i povinnosti.

Gmeinerova myšlenka se postupně rozšířila do celého světa. V roce 1960 byla vytvořena zastřešující mezinárodní nezisková organizace v oblasti sociální péče SOS-Kinderdorf International⁶⁷ s hlavním sídlem v Innsbrucku. Zde byla v roce 1981 otevřena i Akademie Hermanna Gmeinera. Je to jakési školící centrum pro pracovníky SOS DV z celého světa. Dnes má tato mezinárodní organizace přes 2000 sociálních zařízení a pomáhajících programů pro děti a mládež ve 132 zemích světa, např. nemocnice, mateřské školy, domovy mládeže, učňovské dílny, vzdělávací centra, centra matek, Většina zařízení, tj. cca 100, se nachází v Evropě.⁶⁸ Jednotlivá národní sdružení či spolky SOS DV jsou hodně samostatné a mají právní subjektivitu. Záleží to na zákonech a právních normách jednotlivých zemí. KDI pouze koordinuje, podporuje, v případě potřeby i finančně, informuje.⁶⁹

Počet SOS dětských vesniček v jednotlivých zemích EU k 14. 9. 2009 ukazuje tabulka č. V v příloze diplomové práce. Byla vytvořena dle údajů dostupných na rakouských internetových stránkách www.sos-kinderdorfinternational.org.

⁶⁷ Dále i zkráceně SOS KDI.

⁶⁸ Dle internetového zdroje www.sos-kinderdorfinternational.org [dostupné 14. 9. 2009]

⁶⁹ Informace z osobního rozhovoru s bývalou koordinátorkou SOS matek pěstunek v České republice Mgr. Veronikou Uhlířovou ze dne 17. 3. 2008.

V roce 2002 bylo KDI uděleno světově uznávané ocenění Conrad N. Hilton⁷⁰ Humanitarian Prize za přínos v boji proti lidskému utrpení. V roce 2007 zase ocenění OPEC Fund Award for Development.⁷¹

V průběhu června 2007 vznikl v Bruselu dokument **Quality4Children**, což je návrh celoevropských standardů kvality náhradní péče o děti. Hlásí se k němu 13 zemí Evropy. Naše republika zatím těchto 18 standardů nepodepsala. Mezi tvůrce standardů patřila i SOS KDI spolu s IFCO⁷² a s FICE⁷³⁷⁴

Po smrti Hermanna Gmeinaera 26. 4. 1986 se stal prezidentem SOS KDI **Helmut Kutin**, který sám vyrostl v SOS dětské vesničce.

4.2 SOS dětské vesničky na území České republiky

„Dětské vesničky, přestože jsou vlastně uměle vytvořeným společenstvím, mají z psychologického hlediska všechny znaky rodiny. Dospělí vychovatelé uspokojují základní psychické potřeby dětí a děti uspokojují psychické potřeby vychovatelů. ...Je tu jistota v citových vztazích. Jsou tu modely sociálních vztahů. Je tu velká skupina sourozenců... Prostor a čas vychovatelů není oddělen,... Společenství, kde se projevuje přízeň a láska bez zásluhy a kde se odpouští bez odčinění.“⁷⁵

⁷⁰ C. N. Hilton (1887-1979) – americký hoteliér, zakladatel nadace Conrad N. Hilton Foundation, která přispívá ke zmírnění lidského utrpení ve světě.

⁷¹ Fond OPEC pro mezinárodní rozvoj.

⁷² Foster Care Organisation - Mezinárodní organizace pěstounské péče.

⁷³ Fédération Internationale des Communautés Educatives - nestátní mezinárodní organizace založena 1948 ve spolupráci s UNESCO.

⁷⁴ SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. *SOS dětské vesničky hájí práva dětí. Vesnička. Zpravodaj Sdružení SOS dětských vesniček*, 2008, č. 4. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, nakladatelství Jalna, 2008. 12 s. ISSN 1803-1730.

⁷⁵ MATEJČEK, Z. *VESNIČKY SOS. Bulletin*, 1990, č. 2. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 1990. S. 13.

4.2.1 SOS dětské vesničky v letech 1968-1975

Podzim 1967 zavál do tehdejšího Československa i Hermanna Gmeinaera, který k nám přijel na pozvání Československé pediatrické společnosti.

V následujícím roce 1968 z iniciativy dosud žijícího sociálního pediatra prof. MUDr. Jiřího Dunovského, DrSc., psychologa prof. PhDr. Zdeňka Matějčka, CSc.⁷⁶ a jiných vzniká **Kruh přátel SOS dětské vesničky** a přípravný výbor Sdružení přátel SOS dětské vesničky. Současně je manžely Semerádovými z Prahy vytvořeno **konto 777**. Brzy se na něm shromáždilo formou sbírek a darů neuvěřitelných 28 miliónů Kčs. V roce 1969 byly oficiálně schváleny stanovy Sdružení. **1. června 1970**⁷⁷ zahájila na darovaném pozemku činnost **1. česká SOS dětská vesnička v Doubí** u Karlových Varů, kterou tvořilo 12 domků a obývalo 13 maminek a 118 dětí. O tři roky později, na Vánoce 1973, byla otevřena **2. česká SOS DV** ve Chvalčově na Moravě, která sestávala z 9 domků. Bohužel hned 1. 1. 1974 byly obě vesničky a základy vesničky třetí nuceně předány okresním národním výborům. Zbylé finance z konta 777, asi 11 mil. Kč, znárodnil stát. Sdružení, které mělo v této době neuvěřitelných 20 000 členů, jednotlivců i kolektivů, bylo definitivně **zlikvidováno 1. 4. 1975**.

Okresní ústav sociálních služeb převzal obě vesničky i rozestavěnou vesničku třetí⁷⁸ a dále nerespektoval zásady H. Gmeinaera. U dětí se střídaly pěstounské páry. Pěstouni i s dětmi se potýkali s nedostatkem financí a živořili na hranici chudoby.

4.2.2 SOS dětské vesničky po roce 1989

K obnovení činnosti Sdružení došlo po listopadu roku 1989. Začalo se konstituovat hned v prosinci 1989 a 18. ledna 1990 začalo legálně existovat.

⁷⁶ Z. Matějček (16. 8. 1922-26. 10. 2004), světově uznávaný dětský psycholog.

⁷⁷ Mezinárodní den dětí

⁷⁸ V podobě inženýrských sítí v Brně-Medlánkách.

Předsedou Sdružení se stal prof. MUDr. Jiří Dunovský, DrSc.

Doubí bylo navraceno v roce 1991, Chvalčov v roce 1992. V roce 1993 se stalo české Sdružení SOS DV řádným členem SOS KDI a zároveň byl zřízen Domov mládeže v Karlových Varech část Dalovice, pro odrostlé děti z SOS DV. Od roku 1996 pokračovaly stavební práce na výstavbě SOS dětské vesničky v Brně-Medlánkách. Po dokončení stavby prvních dvou domků ve vesničce⁷⁹ byly tyto využívány jako školící centrum pro nové SOS matky pěstounky. SOS DV Medlánky se rozeběhla v srpnu roku 2003 spolu s brněnskou SOS Komunitou mládeže určenou pro dospívající z SOS dětské vesničky ve Chvalčově. Během následujících tří let bylo postupně obsazeno všech 10 domků v SOS DV v Brně-Medlánkách.

SOS Komunita mládeže⁸⁰, která funguje od srpna 2003 ve Starém Lískovci v Brně, je určena pro mládež z SOS dětských vesniček, která absolvovala povinnou základní školní docházku a pokračují ve studiu na středních školách nebo navštěvují učební obory. Během pracovního týdne tedy pobývají v Brně a o víkendech se vrací do své SOS rodiny. Je to jakýsi internát. Mladé lidi zde doprovází tzv. pedagog-průvodce, který jim pomáhá se vstupem do opravdového života. KM má svůj řád a pravidla, jež musí mladí respektovat. Před vstupem do KM je uzavřena dohoda, smlouva mezi vedoucím KM a matkou pěstounkou či dospělým SOS uchazečem o přijetí.

Pro pracující a dále se osamostatňující mládež z SOS dětských vesniček jsou určeny **cvičné byty**. Jedná se o formu polozávislého bydlení. Dětem je založeno i stavební spoření a po třech letech souvislé docházky do zaměstnání získají dotaci na byt vlastní. Polozávislé bydlení mohou využívat maximálně 3 roky.⁸¹

České Sdružení SOS dětských vesniček⁸² je jako občanské sdružení součástí nevládního, neziskového sektoru.

⁷⁹ Rok 1997.

⁸⁰ Dále i zkráceně KM.

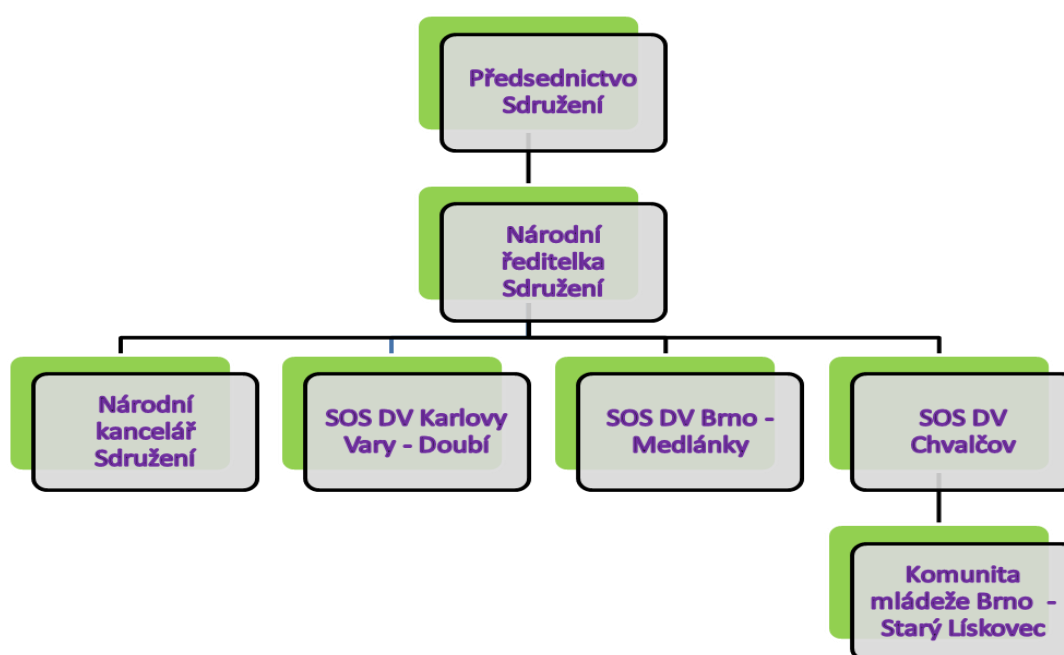
⁸¹ Historie Sdružení SOS dětských vesniček. Dle internetového zdroje: <http://www.sos-vesnicky.cz/> [dostupné 31. 10. 2008]

⁸² U Prašného mostu 50, 119 01 Praha 1, 233 335 452, info@sos-vesnicky.cz, www.sos-vesnicky.cz.

Sdružení SOS dětských vesniček je vedeno v registru občanských sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Oznámení o činnosti ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb. bylo Ministerstvem vnitra vzato na vědomí dne 28. 6. 1990 pod č. j. VSP/1-1 674/90-R⁸³.

Oficiálně se tedy jedná o **zařízení pro výkon skupinové pěstounské péče**, jehož činnost je upravena §44-47 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Rozsah sociálně právní ochrany dětí je popsán v 10 bodech.⁸⁴

Barevné schéma přibližuje organizační strukturu českého Sdružení SOS dětských vesniček.

Nejvyšším rozhodujícím orgánem je valná hromada, která volí členy předsednictva. Toto volené předsednictvo Sdružení plní funkci výkonného, statutárního orgánu ve tříletých funkčních obdobích.

⁸³ <http://www.sos-vesnicky.cz/index.php?Title=Kontakty>

⁸⁴ Kopie tohoto rozhodnutí v příloze DP.

Mezi členy předsednictva, které tvoří 5 až 7 osob, je od 22. 11. 2008 i PhDr. Věduna Bubleová, ředitelka Střediska náhradní rodinné péče, a další respektovaní odborníci. Členství v předsednictvu je čestné.⁸⁵

Sdružení SOS DV má právo žádat jako občanské sdružení o státní dotace klasickým způsobem – vypracováním a předložením projektu. Avšak výše dotací je nízká, pokrývá asi 1/5 nákladů. Čtyřicet procent, 17 milionů Kč, nákladů mohlo být hrazeno zatím prostřednictvím rakouských příspěvků z SOS KDI. Zbytek se podařilo získat od korporátních dárců a sponzorů, např. firma Samsung, Mazda, Nadace KB, Nadace ČEZ, Hypoteční banka... Sdružení SOS DV v ČR podléhá mezinárodnímu externímu i internímu auditu již od roku 1993, což vylučuje neprůhledné machinace s majetkem.⁸⁶

Česká republika spadá do tzv. regionu 1, který tvoří střední Evropa, východní Evropa a Pobaltí. Regionální ředitelství máme ve Vídni. SOS KDI žádá, aby se české Sdružení SOS DV od roku 2011 finančně osamostatnilo. Rakouská organizace plánuje přesun těchto financí do Afriky a jihovýchodní Asie.⁸⁷ V těchto dnech proto probíhá kampaň Face to Face,⁸⁸ při níž je snahou získat co nejvíce individuálních, drobných, ale pravidelných dárců.

V létě 2009 žilo ve všech SOS DV v ČR 26 činných matek pěstunek spolu se 105 dětmi.⁸⁹ SOS KM v Brně využíval v květnu 2009 1 mladý člověk. Čtyři mladí dospělí lidé obývali v této době cvičné SOS byty.⁹⁰

⁸⁵ Stanovy Sdružení SOS dětských vesniček. Kopie získána od Mgr. L. Matelliové.

⁸⁶ SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. *Výroční zpráva 2008*. Praha: Tiskárna Libertas, 2009. 63 s.

⁸⁷ http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/podkuzi/_zprava/515082 [dostupné 14. 11. 2008]

⁸⁸ F2F, tváří v tvář.

⁸⁹ Dle slov výkonné národní ředitelky občanského sdružení Sdružení SOS dětských vesniček v ČR Ing. Květuše Paichlové. Rozhlasový pořad rádia Impulz: Impulzy Václava Moravce, 5. 8. 2009.

⁹⁰ Sdružení SOS dětských vesniček - personální statistika, stav k 31. 5. 2009. Dle internetového zdroje: <http://www.sos-vesnicky.cz/index.php?Title=Blog:Tiskovézpravy> [dostupné 31. 8. 2009]

Shrnutí

SOS-KINDERDORF International pomáhá dětem, které nemají to štěstí vyrůstat v prostředí klasické rodiny. V roce 2009 oslavila tato mezinárodní organizace 60 let od založení první SOS dětské vesničky v rakouském Imstu. Je dobře, že se součástí této velké organizace stalo i české Sdružení SOS dětských vesniček.

České Sdružení SOS dětských vesniček reprezentuje jako občanské sdružení nestátní a neziskový sektor. V českých zemích našlo náhradní rodinu ve třech SOS dětských vesničkách v průběhu 40 let na 400 dětí, které byly cíleně SOS matkami pěstounkami připravovány na samostatný život.⁹¹ Letité zkušenosti ukázaly, že se tento dlouhodobý model náhradní rodinné péče osvědčil. Každé dítě má pečujícího rodiče, prostřednictvím sourozenců jsou rozvíjeny rodinné vazby, každá rodina si vytváří svůj domov ve vesničce, jež je součástí společnosti.

⁹¹ <http://www.sos-vesnicky.cz/index.php?Title=Blog:Tiskov%C3%A9%20zpr%C3%A1vy&> [cit. 31. 10. 2009]

5 Představení SOS dětské vesničky Brno-Medlánky

SOS dětskou vesničku v Brně-Medláncích naleznete na ulici s krásným názvem: Borůvková.⁹² Tvoří ji obytná skupina 10 domů příměstského typu. Jsou to jednoduché domky připomínající dřevěné kostičky v různých teplých odstínech hnědé barvy, např. béžové, tmavě hnědé, čokoládově hnědé.

5.1 Historie vzniku SOS dětské vesničky Brno-Medlánky

Prvopočátky SOS dětské vesničky v Brně-Medláncích spadají do let 1969-1970. Tehdy byly v Brně zakoupeny pozemky, na nichž dnes vesnička stojí. Peníze pocházely ze sbírek.

V roce 1973 byl slavnostně položen základní kámen za přítomnosti manželky tehdejšího prezidenta Ludvíka Svobody a postupně vybudovány inženýrské sítě. Během normalizace byla myšlenka SOS dětských vesniček potlačena. Po zrušení Sdružení SOS DV v roce 1975 byly brněnské pozemky svěřeny městu Brnu, které je dalo do užívání Dopravnímu podniku města Brna. Na základním kameni byla postavena mateřská škola pro děti zaměstnanců Dopravního podniku města Brna, která zde stojí dodnes.

Po revoluci v roce 1989 začal boj o SOS pozemky v Brně. V prosinci 1989 byla totiž část těchto pozemků přidělena podniku Vojenské stavby, který zde plánoval výstavbu nových bytovek. V první polovině devadesátých let přijel zasáhnout sám prezident SOS KDI Helmut Kutin. Přislíbil, že SOS KDI uhradí 2/3 nákladů na výstavbu brněnské SOS dětské vesničky v případě, že bude dokončena. Tehdejší brněnský primátor Václav Mencl vyhověl a vrátil pozemky českému Sdružení SOS DV. Rakušané slib dodrželi.

⁹² Borůvková 11, 621 11 Brno-Medlánky.

Od roku 1996 pokračovaly stavební práce na výstavbě SOS dětské vesničky v Brně-Medlánkách. Bohužel peněz se nedostávalo hlavně na moravské straně. Po dokončení stavby prvních dvou domků ve vesničce, tedy od roku 1997, byly tyto využívány jako školící centrum pro nové SOS matky pěstounky.

V letech 1998-99 byla vyhlášena architektonická soutěž, která měla vyřešit definitivní podobu vesničky. Ing. S. Heider se svým týmem zvítězili a stavba dále pokračovala dle jejich návrhů. V úvahu bylo vzato okolní městské prostředí i zkušenosti ze dvou českých SOS dětských vesniček.⁹³ SOS dětská vesnička Brno-Medlánky se rozeběhla v srpnu roku 2003 spolu s brněnskou SOS Komunitou mládeže určenou pro dospívající děti z SOS dětské vesničky ve Chvalčově. Během následujících tří let bylo postupně SOS maminkami obsazeno všech 10 domků v SOS dětské vesničce v Brně-Medlánkách. Kapacitně je možné do vesničky umístit 60 dětí.

5.2 Zaměstnanci a obyvatelé SOS dětské vesničky Brno-Medlánky

Zřizovatelem zařízení pro výkon pěstounské péče SOS DV v Brně-Medlánkách je samozřejmě Sdružení SOS dětských vesniček, které má právní subjektivitu. Samotná vesnička není samostatným právním subjektem. Personál SOS DV v Brně-Medlánkách tvoří v první řadě **ředitelka**, v říjnu 2008 Mgr. Marcela Troubilová. Důležitým zaměstnancem je zde Mgr. Lenka Martelliová, která vykonává činnost **pracovníka rozvoje osobnosti dítěte**, kterou prokládá částečným úvazkem **sociální pracovnice**, jež komunikuje s úřady, např. s orgány sociálně právní ochrany dětí, s úřadem práce, s Referátem NRP na Magistrátu města Brna. Dva dny v týdnu nabízí SOS rodinám psychologickou podporu a pomoc dva **psychologové**. Každý z nich se věnuje pěti rodinám. Neodmyslitelnou součástí zaměstnaneckého týmu je i **administrativní pracovnice**. **Rodinné asistentky a tety** zde představují 5 a tři čtvrti pracovního úvazku.

⁹³ Zpravodaj městské části Brno-střed. Ročník XI/číslo 12. Prosinec 2002.

Samozřejmě zde občas „tetují“ i budoucí SOS maminky v rámci svého přípravného kurzu. Mužským prvkem je zde i pan **správce**, který zajišťuje drobné opravy a údržbu. Tým zaměstnanců se schází při poradách, kterých se účastní i dvě zástupkyně SOS matek pěstounek, aby mohly tlumočit nové informace ostatním maminkám. Tyto dvě zástupkyně SOS maminek se pravidelně po roce střídají.

Příjem nových dětí do vesničky organizuje Národní kancelář Sdružení SOS DV v Praze prostřednictvím koordinátorky SOS matek pěstounek. Ta předává veškerou potřebnou dokumentaci nového dítěte ředitelce vesničky a psychologům, kteří ji pozorně prostudují a zahájí jednání s SOS matkou pěstounkou. Maminka si vše musí dobře rozmyslet a má možnost navštívit dítě v dětském domově, kde se s ním předběžně seznámí. Pracovníci rozvoje osobnosti dítěte mohou matku doprovodit, ale do dětského domova je jim umožněn vstup pouze s povolením MPSV, o němž si musí předem zažádat.⁹⁴

K datu 31. 5. 2009 žilo v SOS dětské vesničce v Brně-Medlánkách 10 SOS matek pěstounek spolu se 49 dětmi v jejich pěstounské péči.⁹⁵ Polovina zde žijících dětí je romské národnosti

Shrnutí

SOS dětská vesnička Brno-Medlánky je nejmladší z trojice českých SOS dětských vesniček. Ve svých deseti SOS domech může nabídnout domov až šedesáti dětem. Celou vesničku řídí ředitelka, která je obklopena týmem spolupracovníků, jež poskytují podporu deseti SOS matkám pěstounkám. SOS matky pěstounky tvoří jeden z nejdůležitějších pilířů existence této SOS dětské vesničky.

⁹⁴ Informace v kapitole 5.2 získány z osobního rozhovoru s Mgr. Lenkou Martelliovou, který se uskutečnil 6. 10. 2008 v kanceláři budovy vedení SOS dětské vesničky v Brně-Medlánkách.

⁹⁵ Sdružení SOS dětských vesniček - personální statistika, stav k 31. 5. 2009. Dle internetového zdroje: <http://www.sos-vesnicky.cz/index.php?Title=Blog:Tiskovézpravy> [dostupné 31. 8. 2009]

6 SOS matka pěstounka

„SOS matka pěstounka vytváří úzký vztah s každým dítětem svěřeným do její péče a poskytuje mu bezpečí, lásku a stabilitu, kterou potřebuje. Jako profesionální pečovatelka o dítě ovlivňuje směřování vývoje dítěte a řídí chod domácnosti. Uznává a respektuje původní rodinu každého dítěte.“⁹⁶

6.1 Jak se stát SOS matkou pěstounkou v České republice

V České republice to musí být svobodná, rozvedená nebo ovdovělá žena způsobilá k právním úkonům s čistým rejstříkem trestů. Pokud má vlastní nezletilé dítě, je důležité velmi pečlivě posoudit, zda toto její nové povolání či posláním nezachrání sice několik cizích dětí, ale nepoškodí zároveň to její. Ideální věk pro započítání kariéry SOS matky pěstounky je mezi 30. až 45. rokem života. Měla by být minimálně vyučena.

Nejdůležitější a nejnáročnější je pro zájemkyni o tuto roli projít hustým sítím výběrového řízení. Náborová kampaň Sdružení probíhá vždy na podzim v denním tisku a v rozhlase ve všech regionech ČR.

Podoba jednotlivých **školicích kurzů** pro budoucí SOS matky pěstounky se v průběhu existence českého Sdružení měnila. Popisuji zde verzi kurzu, kterou mně sdělila na jaře v roce 2008 tehdejší koordinátorka SOS matek pěstounek Mgr. Veronika Uhlířová. Zájemkyně o tento kurz je písemně seznámena s podmínkami, dostane reálné informace o všech svých budoucích povinnostech a možnostech.

⁹⁶<http://www.sos-vesnický.cz/index.php?Title=Posl%C3%A1n%C3%AD%20a%20c%C3%ADle&> [cit. 31. 10. 2009]

Dále je vyzvána, aby napsala motivační dopis, v němž upřímně sdělí, proč uvažuje o dráze SOS matky pěstounky. Vyplní i přiložený strukturovaný dotazník, dodá životopis. Pak následuje ústní pohovor a vyšetření psychologem specializovaným na NRP. Každoročně se hlásí asi 80 žen, bohužel počty zájemkyň klesají. Nejvíce zájemkyň pochází z jižní Moravy.

Tato část zabere asi 4-5 měsíců, listopad až březen. Do užšího kola postoupí průměrně 10 žen, které se na jaře zúčastní pod vedením akreditovaných psychoterapeutů několika tzv. sebezkušenostních víkendů. Musí si „udělat pořádek“ v sobě samých, aby jim bylo zcela jasné, z jakých důvodů se chtějí vydat na tuto životní cestu. Budoucí SOS matka pěstounka si tímto povoláním nemá uspokojovat pouze své potřeby, např. seberealizaci, smysl života, nenaplněné mateřství... Je důležité, aby se tam objevil i prvek chtěného dobrovolného sebeobětování, prvek altruismu, bez něhož nelze nastoupit na tuto loď. Léto mají ženy na přemýšlení a v září začíná tříměsíční kurz. Je velmi intenzivní. Žena opouští své dosavadní zaměstnání, stává se zaměstnancem Sdružení, pobírá minimální plat a spolu s ostatními zájemkyněmi absolvuje 400 hodin teorie i praxe. Kurz vedou odborníci, kteří používají interaktivní metody výuky. Pokračují i další sebezkušenostní programy. Pouze o víkendech se může vracet ke své dosavadní rodině. Žena stráví určitý čas i v klasickém dětském domově, kojeneckém ústavu nebo v jiné organizaci pečující o dítě mimo vlastní biologickou rodinu, aby měla představu o tom, odkud přijdou její budoucí děti. Na závěr praktikuje 6 měsíců jako SOS teta v SOS rodinách za podpory externího psychologa, aby její představa byla úplná. Poslední slovo má tzv. pedagogická komise, která vše zhodnotí a definitivně rozhodne, zda zájemkyně má či nemá předpoklady k výkonu povolání SOS matky pěstounky. Z osmdesáti se to podaří 4 až 6 ženám.

Nyní si musí žena podat žádost o zařazení do evidence žadatelů o pěstounskou péči. Postup je popsán v kapitole 3.3. Pokud projde i zde, je zařazena do **registru žadatelů o pěstounskou péči** a čeká na vhodné děti. Většinou pečuje o 4 až 7 dětí, které jsou svěřeny do pěstounské péče její osobě, ne vesničce. Výkon pěstounské péče SOS matek se řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a mládeže, konkrétně § 44 o zařízeních pro výkon pěstounské péče.

Sdružení SOS DV zaměstnává tzv. **koordinátorku matek pěstounek**, která se stará o „dorost“ nových matek i o matky stávající. Koordinátorka SOS matek pěstounek je současně poradcem národní ředitelky Sdružení. Dále má tato žena na starosti i agendu příjmu nových dětí. Děti vyhledává, získává data, stará se o dokumentaci a volbu vhodné SOS matky pěstounky pro potřebné dítě. Nejnovější koordinátorkou je Mgr. Zuzana Ouhrabková, která sídlí v hlavním centru Sdružení v Praze.⁹⁷

6.2 SOS matka pěstounka - zaměstnanec Sdružení SOS dětských vesniček

Valná hromada SOS Kinderdorf International přijala dne 3. října 1978 **mezinárodní statut SOS matek** v SOS dětských vesničkách a současně se usnesla, že je závazný pro všechna národní Sdružení a tvoří součást pracovní smlouvy všech matek v SOS dětských vesničkách. Statut SOS matek⁹⁸ v naší zemi je zpracován v souladu s právním řádem České republiky a stanovami Sdružení SOS dětských vesniček. Od 26. 4. 1998 tvoří nedílnou součást dohody o výkonu pěstounské péče uzavřené mezi Sdružením a SOS matkou.

Matky pěstounky mají uzavřenu se Sdružením Dohodu o výkonu pěstounské péče v SOS dětské vesničce a dobrovolně přijímají pravidla stanovená vnitřními dokumenty organizace. Předpokládá se, že SOS matka pečuje o svěřené děti až do doby, kdy dosáhne důchodového věku. SOS matky pobírají **odměnu pěstouna**, mzdu, od Sdružení.⁹⁹ Ostatní dávky jsou shodné s **dávkami individuální PP**, tj. příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek na nákup motorového vozidla, příspěvek při převzetí dítěte.¹⁰⁰ Sdružení se v současnosti snaží prosadit, aby jako zřizovatel zařízení pro výkon pěstounské péče nemuselo plat vyplácet.

⁹⁷ Sdružení SOS dětských vesniček, U Prašného mostu 50, 119 01 Praha-Hrad

⁹⁸ Viz příloha.

⁹⁹ §47 ZOSPD.

¹⁰⁰ Dle z. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, §36-39, §41-43).

SOS maminky by dostávaly finanční odměnu ze systému dávek státní sociální podpory. Maminky si vedou své domácí účetnictví a odevzdávají měsíční výkazy příjmů a výdajů. Mají nárok na 5 týdnů řádné dovolené a 1 týden tzv. dodatkové dovolené, např. lázně. Od starších dětí si trošku odpočinou i během letních prázdnin, kdy děti tráví 14 dnů na táboře. Během měsíce si mohou vybrat 96 hodin osobního volna. S dětmi i domácností matce pomáhá teta - pomocnice v domácnosti, která bydlí v SOS vesničce, nebo rodinná asistentka, která v SOS DV nebydlí.¹⁰¹

SOS matky pěstounky jsou povinny: „...*průběžně doplňovat své odborné znalosti a dovednosti vztahující se k péči o dítě a k výchově dítěte.*“¹⁰² Sdružení SOS dětských vesniček chce pomoci zkvalitnit a rozšířit vzdělávání pro stávající i budoucí pěstouny např. realizací projektu „Více dětí do rodin“. Projekt se uskutečňuje v období od července 2009 do června 2010 v regionu Severozápad, Karlovarský, Ústecký kraj, s přesahem i do ostatních regionů ČR. Projekt byl v rámci Blokového grantu pro nevládní neziskové organizace podpořen z prostředků Finančních mechanismů EHP/Norska. Zprostředkovatelem Blokového grantu pro NNO je v České republice Nadace rozvoje občanské společnosti. Partnerem projektu je norská asociace SOS dětských vesniček. Projekt byl z finančních mechanismů EHP/Norska podpořen částkou cca 48 000 Euro.¹⁰³

Pokud je počet dětí v SOS rodině nižší než čtyři, platí, že je rodině poskytnut přiměřený byt mimo SOS dětskou vesničku, ale v jejím dosahu.

Shrnutí

SOS matky pěstounky vychovávají děti v SOS dětských vesničkách, které považujeme za zařízení pro výkon skupinové PP. Děti jim jsou soudním rozhodnutím svěřeny do pěstounské péče, proto mají tyto ženy nárok na dávky státní sociální podpory pro pěstouny a musely projít evidencí žadatelů o pěstounskou péči.

¹⁰¹ Informace z osobního rozhovoru s Mgr. Veronikou Uhlířovou, bývalou koordinátorkou SOS matek pěstounek, ze dne 17. 3. 2008 v Brně-Medlánkách.

¹⁰² Dle §45 ZOSPD.

¹⁰³ http://www.rozhlas.cz/odpovednaspolecnost/lide/_zprava/611380 [cit. 15. 11. 2009]

Současně jsou tyto ženy zaměstnanci Sdružení SOS dětských vesniček, což znamená, že absolvovaly speciální přípravný kurz Sdružení a pobírají od Sdružení pravidelný plat. SOS matky pěstounky respektují mezinárodní statut SOS matek pěstounek. O nábor nových SOS matek pěstounek i o matky stávající pečuje koordinátorka SOS matek pěstounek.

SOS matky pěstounky s dětmi prožívají velkou část svého života, cca 10-15 let. Je třeba, aby byly naplněny odvahou, trpělivostí i citlivostí pro zvládnání všech zátěžových situací. Určitou oporou jim je zázemí, které poskytuje náš stát a české Sdružení SOS dětských vesniček, kde nalézají tyto ženy pomoc hmotnou i psychologickou.

7 Výzkum

Kvalitativní povahu tohoto výzkumu předurčuje už název práce. Celý výzkum se točí kolem žen, dětí, motivace, ale i mužů. Motivaci SOS žen k životu s nevlastními dětmi v SOS dětské vesničce bylo třeba nalézt v uskutečněných a do kazuistik zpracovaných rozhovorech. V diskuzi je následně provedeno zamyšlení nad potřebami SOS matek, jejichž uspokojování se děje nebo neděje v jejich současném životě. Zamyšlení je inspirováno pohledem mužského světa psychologů.

7.1 Stanovení hlavních cílů a výstupů

Cíl tohoto kvalitativního výzkumu velmi dobře vystihuje věta profesora Matějčka: *„Co tedy vede tyto lidi k zájmu o děti – k zájmu, který se nedá finančně nijak ocenit a vynahradiť?“¹⁰⁴*

Za pojem „tyto lidi“ dosadíme SOS matky pěstounky v nejmladší české SOS dětské vesničce Brno-Medlánky, jejichž motivaci pro tuto životní dráhu se pokusím objevit a popsat. Motivace souvisí s vnitřním světem člověka, ale i s vnějšími životními podmínkami. Dává smysl lidskému chování. Problematika motivace je složitý proces, který je v psychologii analyzován a řešen velmi nejednotně. Využiji závěry a myšlenky tří významných mužů: Zdeňka Matějčka, Abrahama Maslowa a Viktora E. Frankla. Tito tři psychologové pojmají lidskou osobnost holisticky, není jim cizí určitý filozofický a duchovní pohled na svět, s nímž se v mnohém ztotožňují i já.

Profesor Z. Matějček píše ve své knize *Rodiče a děti* o pěti konkrétních životně důležitých lidských potřebách¹⁰⁵ dospělého člověka, k jejichž naplnění je nutná přítomnost dítěte v jeho životě. Jedná se o potřebu stimulace, potřebu učení a nabývání zkušeností, potřebu bezpečí a jistoty v citových vztazích, potřebu společenského uznání a konečně potřebu otevřené budoucnosti.

¹⁰⁴ MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: AVICENNUM, 1986. 335 s. ISBN 08-011-86. S. 14

¹⁰⁵ Potřebu považujeme za vnitřní složku motivace. Můžeme si ji představit jako subjektivní stav osobnosti člověka, který je vnímán jako rozpor mezi tím, co je a tím, co by mělo být. Je to stav porušení rovnováhy biologické, psychické, sociální, duchovní.

Tyto konkrétní potřeby bychom mohli přiřadit k jednotlivým stupňům známé Maslowovy pyramidy hierarchie lidských potřeb.

Abraham Maslow¹⁰⁶ zkoumal lidskou motivaci ve vztahu k nižším a vyšším potřebám. Základnu pyramidy představují nižší potřeby, tj. fyziologické a potřeby bezpečí. Následují vyšší potřeby, potřeby náležitosti, lásky a úcty. Pyramida se postupně zužuje. Na jejím vrcholu nalézáme sebeaktualizaci a tzv. β hodnoty, které si můžeme představit jako protiklad vůči potřebám nižším. Dle Maslowa se neuspokojené lidské potřeby stávají motivační silou pro chování jedince.

Viktor E. Frankl¹⁰⁷ ve své logoterapii upozorňuje na potřebu naplnění smyslu každé lidské činnosti, každé životní situace, celého lidského života. Předpokládá, že v každém z nás dřímá vůle ke smyslu, která reprezentuje duchovní složku lidské osobnosti. Nenaplnění této tzv. noologické potřeby vede k hluboké krizi v jádru lidské osobnosti. Moderní společnost dnes často opomíjí tuto dimenzi lidství.

Pokusím se vysledovat některé z výše uvedených potřeb, které byly zmíněny přímo či nepřímo SOS matkami v Brně-Medlánkách jako rozhodující pro volbu jejich životního nasměrování. Předpokládám, že jejich volba byla motivována různými motivy, ale rozhodující roli sehrály vyšší potřeby a potřeba vůle ke smyslu.

7. 2 Popis realizace výzkumu a výzkumných metod

V říjnu roku 2008 jsem uskutečnila terénní část svého kvalitativního výzkumu v SOS dětské vesničce Brno-Medlánky, což je prostředí, v němž se pohybují a žijí SOS matky pěstounky. Písemnou formou jsem v dostatečném časovém předstihu žádala ředitelku tohoto zařízení pro výkon pěstounské péče Mgr. Marcelu Troubilovou o umožnění návštěvy Medlánek a navázání kontaktu s místními SOS matkami pěstounkami. Do vesničky jsem nemířila poprvé. Již v roce 2007 jsem komunikovala s tehdejší koordinátorkou SOS matek pěstounek, PhDr. J. Hubičkovou. Než jsem ji však stačila poznat osobně, došlo na pozici koordinátorky matek pěstounek k personální změně.

¹⁰⁶ 1908-1970

¹⁰⁷ 1905-1997

V březnu roku 2008 jsem osobně poznala již novou koordinátorku matek pěstounek Mgr. Veroniku Uhlířovou, od níž jsem získala řadu cenných informací. V říjnu 2008 působila ve funkci koordinátorky další nová žena. Byla a je jí Mgr. Zuzana Ouhrabková.

Pro realizaci rozhovorů s SOS matkami pěstovankami jsem záměrně volila měsíc říjen, neboť si jako matka tří vlastních dětí dokážu představit zářijový rozjezd rodiny s dětmi školou povinnými. V září je třeba zajistit spoustu věcí do školy a zorganizovat opět chod domácnosti s ohledem na kroužky a další pravidelné zájmové aktivity dětí. Listopad už bývá ve znamení prvních chřipek a maminky bojují s teplotami a nachlazením svých dětí. Prosinec se nese v duchu přípravy na Vánoce. Říjen mi připadal ideální podzimní měsíc na návštěvu SOS matek pěstounek.

Paní ředitelka mne 6. 10. 2008 vlídně přijala a předala mě Mgr. Lence Martelliové, která vykonávala funkci sociální pracovnice a současně i pracovnice rozvoje osobnosti dítěte. Ta mi vysvětlila, že navázat kontakt s místními maminkami nebude jednoduché. Vedení vesničky je nemůže nutit k tomu, aby se mnou mluvily nebo mi sdělovaly informace, o něž stojím. Do vesničky často dochází různí novináři, televize i studenti, což maminky občas unavuje. Jak tedy tyto ženy motivovat ke spolupráci?

Pocházím z jihovýchodní Moravy, ze Slovácka. Napadlo mne motivovat je k rozhovoru krabicí moravských koláčků. Připravila jsem celkem 10 krabic, do každé SOS rodiny jednu. Musím se přiznat, že jsem těch 500 svatebních moravských koláčků nepekla sama. Využila jsem služeb jedné malé nejmenované pekárničky v blízkosti mého bydliště. Výsledek této motivace byl neuvěřitelný: z deseti místních SOS matek pěstounek přislíbilo rozhovor devět! To jsem považovala za velký úspěch.

Vzala jsem si řádnou dovolenou, protože pro maminky bylo výhodnější mluvit se mnou v době, kdy děti byly ve škole, a během několika následujících dnů jsem vlakem dojížděla do Brna. Postupně jsem zrealizovala 8 rozhovorů. Jedna z devíti SOS maminek odmítla na poslední chvíli kvůli akutnímu zhoršení zdravotního stavu jednoho ze svěřených dětí.

Okruhy otázek vlastní konstrukce jsem si písemně připravila předem.¹⁰⁸ Využila jsem metodu částečně strukturovaného interview. Pořadí otázek jsem aktuálně měnila v průběhu rozhovoru. SOS maminka mohla odmítnout odpovědět na jakoukoli z předložených otevřených i uzavřených otázek. Snažila jsem se, aby délka rozhovoru nepřesáhla čtyřicet pět minut. Měla jsem připraven i záznamový arch pro případné drobné poznámky. Využit byl minimálně, neboť jsem nechtěla zasahovat do plynulosti dialogu. Výsledky vlastního pozorování jsem si poznamenala krátce po ukončení rozhovoru, většinou při zpáteční cestě ve vlaku

Všechny rozhovory byly s písemným souhlasem respondentek nahrávány. Touto audionahrávkou jsem fixovala získaná kvalitativní data. Nahrávky bylo nutné doslovně přepsat, aby byl dodržen plánovaný vědecký postup kvalitativního výzkumu. Mravenčí práce s nahrávkou byla časově náročná. Po doslovném přepisu dialogů následovalo kódování kvalitativních dat. Zamýšlená případová studie měla obsahovat čtyři jednotky: pozorování, osobní, rodinnou a sociální anamnézu. K těmto segmentům jsem tedy přiřazovala získaná data. Snažila jsem se o minimální redukci vzhledem k bohatosti získaných kvalitativních dat. S nahrávkou každého rozhovoru jsem strávila v průměru asi 20 hodin času.

Ve výrocích SOS matek jsem dále hledala takové pasáže, které se vztahovaly k cíli této diplomové práce. Podstatné pro mne tedy byly konkrétní motivy, výsledné vnitřní stavy SOS matek pěstunek z SOS dětské vesničky v Brně-Medlánkách, jež vedly tyto ženy motivačním procesem k volbě jejich současného povolání a poslání.

7. 3 Případové studie.

V této kapitole jsou předloženy zpracované případové studie, jakési vytvořené kazuistiky z údajů, jež se mi podařilo získat od jednotlivých SOS matek pěstunek na podzim roku 2008 v brněnské SOS dětské vesničce Brno-Medlánky. Každá případová studie obsahuje 4 části: pozorování, osobní, rodinnou a sociální anamnézu. Zjištěné psychické charakteristiky žen jsou řazeny do osobní anamnézy.

¹⁰⁸ Viz příloha diplomové práce.

Podnadpis každé kazuistiky souvisí s nějakou drobnou zajímavostí či postřehem, který mne zaujal u jednotlivých maminek či SOS rodin. Pomáhá to také k lepšímu rozlišení jednotlivých žen, které kvůli zachování anonymity pojmenovávám formálně první, druhá, třetí, čtvrtá, pátá, šestá, sedmá, osmá SOS maminka. Řadová číslovka zároveň vyjadřuje chronologické pořadí, v jakém mně tyto ženy poskytovaly rozhovor.

7. 3. 1 První SOS maminka

„Ranní rituál“

Rozhovor č. 1 byl uskutečněn 7. 10. 2008 v 9. 00 hodin v zasedací místnosti budovy vedení SOS dětské vesničky v Brně-Medlánkách. Děti rozhovoru nebyly přítomny.

Pozorování

První SOS maminka je vyšší, štíhlá, sportovně vyhlížející mladá žena s rovnými světlými vlasy. Nemá na sobě žádné ozdůbky. Působí zdravě sebevědomě. Je komunikativní, s bohatou slovní zásobou.

Osobní anamnéza

Této SOS mamince je 34 let. Narodila se a dětství strávila na jihomoravském venkově, v Tvrdonicích. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Považuje se za ateistku.

Po dokončení základní školy (tehdy osmileté) nastoupila na střední průmyslovou školu zaměřenou na chemii. Tyto čtyři roky středoškolského studia prožila na internátě. Odloučení od rodičů jí nečinilo problémy. Během studia získala z tisku první informaci o existenci SOS DV. V šestnácti letech tehdy poprvé vyslovila osudovou větu: „*To budu dělat!*“ V průběhu letních prázdnin pracovala několikrát jako instruktorka a později i vedoucí na dětských pobytových táborech.

Po úspěšném složení maturitní zkoušky se tato mladá žena zařadila do pracovního procesu. Postupně vystřídala několik profesí - pojišťovna, laboratoř, nemocnice.

Získala řidičský průkaz k řízení motorových vozidel skupiny B. První SOS maminka aktivně řídí.

Když jí bylo 25 let, narazila v tisku na inzerát Sdružení SOS DV, který byl součástí náborové kampaně určené novým zájemkyním o profesi SOS matky pěstounky. Reagovala na inzerát a oslovila koordinátorku SOS matek pěstounek. Negativní postoj blízkého příbuzenstva ji odradil od dalších kroků na této cestě.

Zlomovým se pro ni stal 29. rok jejího života. V této době ukončila pracovní poměr v nemocnici, postavila se rodině i přátelům a nastoupila do přípravného kurzu pro budoucí SOS matky pěstounky. Intenzivní kurz trval pět měsíců. Pořadatelé kurzu spěchali, protože potřebovali zaplnit novou SOS dětskou vesničku v Brně-Medlánkách maminkami. Z tohoto důvodu tato maminka nikdy nevykonávala v SOS DV funkci tety. V necelých třiceti letech přijala do pěstounské péče první tři děti.

Povolání SOS matky pěstounky vykonávala první maminka v době rozhovoru čtyři a půl roku. Po celou tuto dobu žije se svěřenými dětmi v jednom z rodinných domů v SOS DV v Brně-Medlánkách. V říjnu 2008 měla v pěstounské péči 6 dětí ze dvou sourozeneckých skupin. Není poručníkem žádnému ze svěřených dětí.

O výchově případné další generace dětí říká: „*Není to nemožné, ale teď nevím.*“

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku první maminky:**

Sama sebe vnímá jako introverta. Přátel má proto spíše méně, ale byli a jsou to přátelé opravdoví. Díky svěřeným dětem se u první maminky projevují extrovertní rysy. Sama uznává, že se potřebuje „...*vykecat ze starostí s dětmi...*“. Naučila se to a pomáhá jí to. Řešení životních situací neodkládá, zbytečně nad vším nepřemýšlí. Občas u sebe pozoruje sklony ke zbrklosti.¹⁰⁹

Stres zvládá. Od každodenních starostí se odreaguje při bláznivém posezení s kamarádkou nebo při sportu. Hraje volejbal. Ranní vstávání si zpříjemňuje roztomilým zvykem. Je ranní ptáče. Každý den vstává přesně v 5. 45 hodin. Hned se pustí do přípravy snídaně pro početnou rodinu. Jakmile uvaří čaj a připraví vše potřebné na stůl, vrací se do ještě vyhřáté postele.

Definitivně vstane až s dětmi v 6. 30 hodin. Představa, že se po ránu může vrátit zpět do peřin, na ni působí prostě pozitivně.

¹⁰⁹ První SOS maminka reagovala velmi rychle. Rozhovor poskytla jako první ze všech oslovených pěstounek.

Pohled na výchovu a budoucnost svěřených dětí má jasný. Postupuje přímo, rázně. Jistě ji ovlivnil i výchovný styl vlastní matky. První maminka je realista. Neklade si ve výchově dětí neuskutečnitelné cíle. Chce děti naučit prakticky se postarat o svou budoucí domácnost a o budoucí vlastní potomky. „...*aby je neodložily!*“ K tomu je třeba dosáhnout přiměřeného vzdělání, které by dětem umožnilo najít si v budoucnosti práci a získat prostředky na živobytí

Rodinná anamnéza

Tato žena vyrůstala v úplné rodině. Její matka pracovala jako učitelka v mateřské škole. Otec působil jako chemik. První maminka má jednoho bratra, který vystudoval pedagogiku.

S rodiči vycházela bez větších problémů. V rodině byl uplatňován spíše autoritativnější styl výchovy dětí. Oba sourozenci přijímali a respektovali daná pravidla. V časech dětství a dospívání k větším konfliktům nedocházelo. Kromě pobytu na internátě v době středoškolských studií žila tato mladá žena ve společné domácnosti se svými rodiči.

Rodiče její životní cestu nakonec přijali. V současnosti s nimi udržuje pravidelný kontakt, vzájemně se navštěvují.

Sociální anamnéza

První maminka je obklopena po většinu dne svěřenými dětmi školního věku. Celou svou uměle vytvořenou rodinu vidí jako jeden z běžných rodinných modelů současné společnosti, tj. rozvedenou matku žijící s dětmi, které se dostává díky SOS DV podpory navíc.

Další společnost jí tvoří zaměstnanci SOS DV v Brně-Medlánkách (ředitelka zařízení, pracovnice rozvoje osobnosti dítěte, ekonomka, vesničkový psycholog, tety, SOS matky, správce). Toto společenství vesničkových zaměstnanců vnímá tato SOS matka jako cennou podporu, bez níž by do role pěstounky nikdy nešla.

Nesmíme zapomenout na kontakty s rodiči, příbuznými a přáteli.

Sociální kontrolu veřejnosti vnímá jako velice přísnou. Je přesvědčena, že její práce není dostatečně společensky doceněna a pochopena. A přitom tato práce dle první SOS maminky: „*Není med, spíše dřina.*“

Laická společnost prý SOS DV vnímá často jako dětský domov a SOS matky pěstounky jsou pak: „...ty, které se o ně starají...“.

První maminka by se nebránila nějakému ocenění své práce, ale forma SOS prstenu jí moc nesedí. Jednak ho nikdy neviděla, jednak žádné šperky nenosí.

Návštěvy televizních štábů a fotografů nesnáší. Z loajality ke Sdružení poskytuje rozhovory novinářům a některým studentům.

7. 3.2 Druhá SOS maminka

„Boxovací beruška“

Rozhovor č. 2 se uskutečnil 8. 10. 2008 v 8. 30 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS dětských vesniček v Brně-Medlánkách, který spolu se sedmi dětmi obývá druhá SOS maminka. Děti nebyly přítomny, neboť byly ve škole.

Pozorování

Druhá SOS maminka připomíná zdatnou sportovkyni, vrhačku koulí. Je to vyšší žena pevnější postavy. Obličej jí lemují kratší světle hnědé vlasy. Na první pohled působí trochu nepřístupně a rázně. Ve skutečnosti je to však vstřícná a laskavá žena s příjemným hlasem a klidným vystupováním. Na nic si nehraje. Čiší z ní zdravé sebevědomí. V domě mají psa, což ukazuje na lásku ke zvířatům, a počítač, který svědčí o kladném vztahu k moderním IT technologiím.¹¹⁰

Osobní anamnéza

Druhé SOS mamince je 36 let. Narodila se a dětství strávila ve Středočeském kraji, v Praze. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Považuje se za ateistku.

Tato žena se narodila s touhou „být s dětmi“.

Druhá SOS maminka si vzpomíná na dávné sny malé holčičky o manželovi a velké rodině složené jak z vlastních dětí tak z dětí z dětských domovů.

¹¹⁰ Jako jediná z SOS matek pěstounek mi ukázala i fotografie svěřených dětí uložené v počítači.

Její velký sen starat se o děti pramení ze zhlédnutí nezapomenutelného filmu Marie Poledňákové s názvem „Indiáni z Větrova“. Často hlídala děti příbuzných a známých, kteří se na ni mohli spolehnout.

Po dokončení základní školy (tehdy osmileté) nastupuje do učiliště, po jejímž absolvování se měla stát prodavačkou. Ve druhém ročníku studia, v šestnácti letech, získala náhodně z denního tisku informace o existenci SOS dětských vesniček. Okamžitě kontaktovala Sdružení SOS DV s přáním pracovat jako teta. Kvůli jejímu nízkému věku to však nebylo možné. Musela si počkat aspoň do svých jednadvacátých narozenin. O letních prázdninách využila možnosti práce v kuchyni dětských táborů. Po splnění svých povinností v kuchyni tehdy ráda vypomáhala při organizaci her pro děti. Po získání výučního listu pracovala jako pokladní v obchodě. Získala řidičský průkaz k řízení motorových vozidel skupiny B a velmi aktivně řídí.

Ve svých dvaceti pěti letech pracuje konečně jako teta v SOS dětské vesničce v Doubí u Karových Varů. Brzy nastupuje do prezenčního každodenního přípravného kurzu pro SOS matky pěstounky. Jeho absolvování bylo náročné a druhá maminka si uvědomila, že potřebuje nějaký čas na definitivní rozhodnutí o svém budoucím životě.

V třicátém roce svého života pocítila, že nastal správný čas nastoupit na dráhu SOS matky pěstounky. Po vzájemné dohodě mezi ní a Sdružením se tedy opět vrací do SOS dětské vesničky v Doubí a v listopadu roku 2002 přijímá první čtyři děti do pěstounské péče. V březnu roku 2003 se její SOS rodina rozrůstá o další dva členy. Pěstounčiny děti jsou poloromskými biologickými sourozenci a nepobývaly v dětském domově od raného věku. Většinou měly asi roční zkušenost s pobytem v ústavním zařízení. Důvodem k odebrání dětí z biologické rodiny byly popáleniny na 45% těla jedné z holčiček. Biologická matka nechala 4 nejmenší děti samotné doma, zamkla byt a odešla. Děti se nemohly dostat ven z hořícího bytu. Dvě starší děti tehdy byly na letním táboře.

Vztah dětí k biologické matce byl i přes tuto hrůznou událost zpočátku velmi intenzivní a SOS maminka musela čelit „*marným nadějím*“ a touze dětí po biologické matce, která dětem psala dopisy, v nichž slibovala, že si pro ně přijde.

Druhá SOS maminka se proto kvůli svěřeným dětem upřímně snažila o navázání kontaktu s biologickou matkou, která opravdu na pěstounčinu výzvu jedenkrát za vlastními dětmi přijela do vesničky. Následovala však dvouletá pauza mlčení, což pěstounku kvůli svěřeným dětem dost trápilo. Děti si však uvědomily, která z maminek to s nimi myslí vážně.

Celá pěstounčina rodina tedy čítá 7 dětí a nese dokonce její příjmení. V říjnu 2008 vykonávala povolání SOS matky pěstounky 6 let. Druhá SOS maminka je poručníkem šesti svěřeným dětem. Sedmým pěstounčíným dítětem je vlastní synovec. Další generaci dětí tato žena vychovávat spíše neplánuje, neboť má oprávněnou obavu, že by děti srovnávala a nedokázala by je mít tak ráda jako ty současné.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku druhé SOS maminky:**

Druhá maminka vnímá sama sebe jako extroverta, který vše potřebuje ventilovat a dostat ze sebe.

Má hodně přátel, za nimiž ráda dojíždí svým autem.

Odreagování a sílu ji přináší možnost opouštět co nejčastěji areál dětské vesničky. Maminka vezme děti a vyráží do světa. Troufla si s autem plným dětí např. i do Holandska. Častá změna pobytu ji jednoduše dobíjí energetické baterie.

Dalším aktivátorem její energie je radost v očích jí svěřených dětí.

Maminka miluje sport, hlavně baseball. Podporuje děti v jejich sportovních aktivitách a sama se v rámci možností nadšeně účastní všech jejich turnajů a závodů. Boxovací beruška je dárkem, který druhá SOS maminka dostala od dětí. Souvisí s její extrovertně laděnou a sportovní povahou. Pokud to v ní vře, tak ze sebe dostává nahromaděný vztek a napětí pomocí tohoto boxovacího prostředku.

Je možné říci, že je to realisticky smýšlející žena, kterou to s dětmi velmi baví. Určitě svoje poslání nevnímá jako oběť.

Druhá maminka přiznává, že podvědomě přebírá řadu výchovných metod od své vlastní matky.

Avšak pěstounka je otevřená i novým podnětům a možnostem ve výchově svěřených dětí. Inspirují ji zkušenosti jiných žen a ona si z nich vybírá to, „*co je jejímu srdci bližší*“.

Rodinná anamnéza

Tato žena vyrůstala v úplné rodině. Její maminka byla vyučená knihtiskařka, ale pracovala v prádelně. Otec trávil čas na cestách jako řidič z povolání. Druhá maminka má 2 sourozence.

Pěstounčina matka doma uplatňovala přísnější výchovný styl. Tatínek děti spíše rozmazloval.

S rodiči udržuje pěstounka kontakt. Zajíždí za nimi s dětmi.

Sociální anamnéza

Druhá maminka je obklopena 7 dětmi. Všechny už navštěvují školu, proto tráví během dopoledne určitý čas i sama. Odpoledne všedních dnů a víkendy je samozřejmě se svými dětmi, což ji naplňuje.

Uvědomuje si, že je i zaměstnancem Sdružení, ale využívá Sdružení spíše jako prostředku k realizaci své touhy starat se o děti a radovat se z jejich přítomnosti ve svém životě. Bez této podpory by se sama do registru žadatelů o pěstounskou péči asi nepřihlásila.

Společenství vesničkových zaměstnanců jí přináší podporu, ale tato žena není závislá pouze na vztazích s těmito lidmi. Pravidelně udržuje aktivně kontakty s vlastní biologickou rodinou i přáteli.

Zájem veřejnosti a návštěvy studentů ve vesničce vnímá různě. Hodně to záleží na jejím momentálním rozpoložení. Pokud řeší nějaké problémy s dětmi či domácností, nemá pak většinou náladu a kontakty s médii či studenty jasně odmítne. Pokud je vše v relativní pohodě, tak se těmto aktivitám nebrání.

Druhá maminka si myslí, že společnost pěstouny nedoceňuje. Všichni vidí jenom pěstounské dávky, ale práci spojenou s početnou rodinou nikdo nevnímá. Finanční podpora pěstounů od státu druhé mamince občas nedostačuje a některé potřeby dětí financuje i z vlastních příjmů, což dělá naprosto přirozeně a dobrovolně.

Druhá maminka zná SOS prsten, který dostávají zasloužilé SOS matky pěstounky po 7 letech své práce ve Sdružení. Viděla ho v Doubí. Tato žena by ho však jako ocenění odmítla, protože všechny veřejné ceremonie spojené s oslavou její práce nesnáší.

7. 3.3 Třetí SOS maminka

„Trápení s biologickou matkou ve vězení.“

Rozhovor č. 3 se uskutečnil 8. 10. 2008 v 9. 30 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS dětských vesniček v Brně-Medlánkách, který spolu se čtyřmi dětmi obývá třetí SOS maminka. Rozhovoru byl přítomen malý dvouletý Julius. Ostatní tři děti byly v mateřské škole.

Pozorování

Třetí SOS maminka je příjemná plnoštíhlá žena menší postavy. Delší vlasy tmavší barvy měla sepnuté sponou. Vyzařoval z ní velký klid a vyrovnanost. Působí spíše pasivnějším dojmem. Jako zvukovou kulisu rozhovoru nechala maminka puštěné rádio.

Osobní anamnéza

Třetí SOS mamince je 39 let. Narodila se a dětství strávila v kraji Vysočina, v Třebíči. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Považuje se za ateistku.

Třetí SOS maminka se nikdy nechtěla vdávat, ale po dětech velmi toužila.

Po ukončení základní školy se vyučila pletářkou a začala pracovat v textilním průmyslu. Po změně politického režimu v naší zemi postupně zanikl podnik, v němž dosud tato mladá žena pletla. Následovalo období nezaměstnanosti. Budoucí třetí SOS maminka prahla po velké životní změně.

Bylo jí dvacet pět let, když poprvé písemně kontaktovala Sdružení SOS dětských vesniček. Bohužel tehdy zamítli její žádost o místo SOS matky pěstounky, ale bylo jí nabídnuto pracovní místo tety. Mladá žena místo tety v SOS vesničce odmítla.

Po devíti letech si přečetla v časopise Vlasta rozhovor s SOS matkou pěstounkou, což jí dodalo odvalu k dalšímu pokusu. Třetí SOS maminka tedy podruhé oslovuje Sdružení. Tehdejší koordinátorka SOS matek pěstounek PhDr. Jarmila Hubičková zasílá čtyřiatřicetileté ženě informační materiály.

Po jejich prostudování třetí SOS maminka nastupuje do téměř ročního přípravného kurzu pro zájemkyně, které se chtějí stát SOS matkami pěstovkami.

Zpočátku kurz probíhal jen v rámci jednoho víkendu v měsíci, od února do června. Po letních prázdninách se zvýšila intenzita. Třetí SOS maminka se účastnila kurzu denně kromě víkendů, a to od září do prosince.

Řidičský průkaz tato žena nemá, ale touží po něm. Bohužel přiznává, že si v této oblasti moc nevěří. Nikdy také dosud nepracovala s dětmi.

Ve věku třiceti šesti let přijala třetí SOS maminka první tři maličké děti. Po dvou letech k nim přibyl další jejich biologický sourozenec. Všechny čtyři děti, dva kluci a dvě děvčátka, jsou biologickými sourozenci a náleží k romské národnosti. Tyto děti přišly do SOS dětské vesničky Medlanky z kojeneckého ústavu a jinou matku než třetí SOS maminku nikdy nepoznaly. Biologická matka dětí je drogově závislá prostitutka, která vyrostla v dětském domově. Nyní si odpykává trest odnětí svobody v ženské věznici. V rámci svého vězeňského individuálního terapeutického programu píše poměrně pravidelně dopisy do SOS dětské vesničky a projevuje zájem o vrácení dětí, které jí však vůbec neznají, protože byly od narození umístěny v kojeneckém ústavu. Dětem se v roce 2008 narodila další sestřička, která je však zdravotně znevýhodněna. Jedná se o vážné tělesné postižení. Paradoxně ztěžují dopisy biologické matky situaci třetí SOS mamince, která by se ráda stala poručníkem dětem, které jí byly svěřeny do pěstounské péče. Má obavu, co bude dál?

Třetí SOS maminka vykonávala v říjnu 2008 své povolání 4 roky a je s touto prací a posláním spokojena. V práci pěstovky chce pokračovat i v budoucnu, tj. po odchování této generace dětí. Vede ji k tomu i vize existenčních problémů, které by byla nucena řešit. Má totiž obavu, že by nenašla jinou práci. V současnosti není poručníkem žádnému ze svěřených dětí.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku třetí SOS maminky**:

Třetí SOS maminka vnímá sama sebe jako introverta. Postupně však pozoruje, že přechází pod vlivem svého působení v SOS dětské vesničce k extroverzi. Projevuje se to potřebou dostat ze sebe ven řadu pocitů a dojmů, které se objevují při péči o svěřené děti.

Přátel má málo. Třetí SOS maminka čerpá potřebnou energii z klidu, který si může dopřát pouze při spánku dětí. Tato relaxace s knížkou v ruce, doplněná jedenkrát měsíčně vycházkou do města s kamarádkou či krátkým pobytem u rodičů jí postačují. Plánuje začít s cvičením jógy. Vnímám u této SOS maminky sklon k určité pravidelnosti a stálosti v činnostech a aktivitách, což ji pravděpodobně naplňuje pocitem bezpečí.

Ve výchově dětí si razí vlastní cestu, ale přiznává, že ji hodně inspiroval výchovný styl její nevlastní matky.

Rodinná anamnéza

Tato žena vyrůstala do svých osmi let s oběma rodiči a mladším bratrem v úplné rodině. Oba rodiče pracovali v textilním průmyslu, ve stejném podniku, kde našla po vyučení práci i ona.

Když jí bylo osm let, umírá jí po dlouhé nemoci maminka. Tatínek se za dva roky znovu oženil. Desetiletému děvčátku přibyla nejen nová maminka, ale i další nevlastní mladší bratr. Zpočátku přijímala nevlastní matku těžce. Po dosažení dospělého věku se vztah obou žen ustálil a nyní je dokonce velmi hezký.

V pěstounčině rodině byla uplatňována spíše přísnější výchova.

Vlastní rodina mladé ženě nejdříve nevěřila, že myslí vážně své rozhodnutí stát se SOS matkou pěstounkou. Předpokládali, že to nezvládne. Když však uviděli, jak se do toho pustila, cítila jejich podporu. Dokonce za ní nyní pravidelně zajíždí do vesničky a pomáhají jí s péčí o svěřené děti.

Sociální anamnéza

Třetí SOS maminka je obklopena malými předškolními dětmi, což tuto ženu přidržuje hlavně doma ve vesničce, kde využívá kontaktů s místními zaměstnanci.

Její nejlepší přítelkyně, s níž se znají už 25 let, za ní dojíždí pravidelně každých 14 dnů do vesničky a tráví zde celý víkend. Další kamarádku má z řad místních zaměstnaných tet.

Tři dny v měsíci stráví u rodičů, kam si většinou bere i jedno z dětí.

I když sama sebe nevnímá příliš jako zaměstnance Sdružení, je jí jasné, že sama by nebyla schopná zajistit pro svěřené děti vhodné materiální zázemí, a proto by se nemohla přihlásit do registru žadatelů o pěstounskou péči.

Zájem o její osobu ze strany televize nese nelibě. Návštěvy studentů jí nevadí, což dokazuje její ochota kdykoli podat dodatečné potřebné informace v případném doplňujícím rozhovoru.

Třetí SOS maminka má dojem, že její práce není společensky dostatečně oceňována. Pociťuje i určitý stupeň vyčlenění z běžné společnosti. Přiznává však, že se setkává i s kladnými reakcemi jednotlivců.

SOS prsten tato maminka zná. Viděla ho na obrázku. Popisuje ho jako snad zlatý čtvercový odznak se znakem SOS dětských vesniček. Jeho vzhled jí nenadchl. Přivítala by, kdyby si každá SOS pěstounka mohla po sedmi letech práce ve vesničce vybrat prsten ve zlatnictví dle vlastního vkusu, což by bylo milé ocenění její práce.

7. 3.4 Čtvrtá SOS maminka

„Do třiceti jsem si hrála.“

Rozhovor č. 4 se uskutečnil 9. 10. 2008 v 8. 00 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS dětských vesniček v Brně-Medlánkách, který spolu se čtyřmi dětmi obývá čtvrtá SOS maminka. Děti nebyly přítomny, protože odešly do školy.

Pozorování

Čtvrtá SOS maminka je mladá inteligentní žena vyšší postavy. Moderní mladistvý styl oblékání podtrhuje ještě více její štíhlost. Tmavší vlasy jí spadají na ramena. Má kultivovaný projev. Reaguje velmi rychle a bystře. Působí trošku smutně a vážně.

Osobní anamnéza

Čtvrté SOS mamince je 35 let. Narodila se a dětství strávila ve Zlínském kraji, v blízkosti Uherského Hradiště. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Byla pokřtěna v římsko-katolické církvi, ale bohoslužby nenavštěvuje.

Po dokončení základní školy vystudovala gymnázium. Získala řidičský průkaz, ale prakticky nejezdí. Pedagogická fakulta ji připravila na dráhu učitelky hudby. Po dokončení vysokoškolských studií učila krátce hru na klavír a flétnu na základní umělecké škole. Následoval rok života v Anglii a pětiletá zkušenost v pražském rozhlase na postu hudební redaktorky.

Zde se poprvé setkává s SOS dětskými vesničkami. Bylo jí 28 nebo 29 let. Kolegyně z rozhlasu natočila rozhovor s SOS matkou pěstounkou z Doubí. Tento rozhovor se stal pro mladou ženu spouštěcím impulsem pro následný vývoj událostí. Do tohoto životního období zasáhl i „*osudový krach*“ pro ni důležitého partnerského vztahu. Současně se v ní ozvala touha po „*naplnění života a mateřství*“ smysluplnou činností pro druhé. Už si nechtěla hrát!

Jako čerstvá třicátnice zašla v Praze do centra českého Sdružení SOS dětských vesniček a kontaktovala koordinátorku SOS matek pěstounek PhDr. Jarmilu Hubičkovou. Brzy začala nezávazně navštěvovat víkendové semináře, které se konaly jedenkrát měsíčně. Postoupila i do užšího výběrového kola spolu s osmi dalšími kandidátkami. Tento běh kurzu dokončily čtyři ženy a budoucí čtvrtá SOS maminka byla mezi nimi. Čerstvou absolventku kurzu sžírala nejistota, zda svým rozhodnutím působit jako SOS pěstounka volí tu správnou další životní cestu.

V jednatřiceti letech přijala první tři bílé deprivované biologické sourozence, které předešlá pěstounka po pěti letech soužití opustila. Pro čtvrtou SOS maminku to byla velmi nepříjemná a tvrdá zkouška, protože byla jakousi „nevlastní novou maminkou“, kterou děti neustále srovnávaly s dosavadní poměrně oblíbenou pěstounkou.

Po roce přibyla k trojici sourozenců nová romská holčička.

Po roce a půl se konečně dostavila jistota. Jistota v tom, že je tato žena na správném místě ve správný čas a že ničeho nelituje.

Celá současná pěstounčina rodina čítá čtyři děti, kterým je čtvrtá SOS maminka i poručníkem. Biologičtí rodiče mají zákaz své děti kontaktovat. Děti nenesou pěstounčino příjmení.

V říjnu 2008 vykonávala tato žena povolání SOS matky pěstounky 4 roky. Současně pracuje na zkrácený úvazek v jazykové škole jako učitelka českého jazyka pro cizince. Občas připraví i nějakou reportáž z hudebního světa pro rozhlas.

O výchově další generace dětí zatím neuvažuje. Ještě sama neví. Zatím má plné ruce práce se současnou SOS rodinou. Psycholog jí nedoporučuje rozšiřovat stávající počet dětí v její pěstounské péči vzhledem k předešlým zkušenostem dětí se selháním pěstounky.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku čtvrté SOS maminky:**

Čtvrtá SOS maminka vnímá sama sebe jako introverta, ale všichni z jejího okolí říkají, že je čistý extrovert. Má hodně přátel, kteří za ní do vesničky dojíždí.

Protože má tato mladá žena strach z vyhoření, vědomě „*lpí na čase pro sebe*“ a poctivě využívá dnů volna. Cvičí jógu, učí se francouzsky, pracuje v jazykové škole a rozhlase. Tato pestrá škála aktivit jí pomáhá zvládat každodenní rutinu v péči o čtyři děti. Možná ji to na druhé straně i psychicky a tělesně vyčerpává.

„*Jsem občas fúrie*“, říká o sobě čtvrtá SOS maminka. Chce se změnit a stát se klidnou a trpělivou ženou.

Čtvrtá SOS maminka dává svěřeným dětem volnost a vede je k co největší samostatnosti. Toto se děje pod vlivem výchovy její matky. Její vlastní maminka vedla dceru k samostatnému zvládnání života, což pěstounka oceňuje a sama implantuje do výchovy svěřených dětí. Druhou stranou mince výchovného stylu její matky byla paradoxní úzkostná obava z vypuštění dcery z bezpečí domova. To řeší čtvrtá SOS maminka opačným přístupem, právě již zmíněnou velkou mírou svobody pro své děti. Pěstounka vyplňuje volný čas dětí co největším počtem zážitků. Má promyšlenou strategii. Chce dětem ukázat různé možnosti, např. hra na flétnu, angličtina, výlety do lesa, jízda na kole, návštěvy divadla..., jak lze trávit smysluplně čas na Zemi, aby si jednou samy mohly vybrat aktivitu nejvhodnější pro každého z nich.

Čtvrtá SOS maminka razí heslo: „*Jsem máma, ne uklízečka a kuchařka!*“

Rodinná anamnéza

Čtvrtá SOS maminka vyrůstala v úplné rodině. Její maminka byla rehabilitační pracovnící. Otec pracoval jako řidič z povolání. Mladá žena má dvě starší sestry.

Pěstounčin otec byl alkoholik. Hlavní tíha výchovy a péče o tři dcery ležela na zaměstnané matce, která uplatňovala spíše demokratický výchovný styl. Samostatná děvčata si volný čas organizovala většinou sama.

Obě sestry i matka za ní dojíždí do vesničky.

Sociální anamnéza

Čtvrtá SOS maminka je obklopena čtyřmi dětmi školou povinnými. Dopoledne využívá pěstounka k již zmíněnému pracovnímu úvazku v jazykové škole či ke zpracování reportáží. Tyto práce jí umožňují poznávat neustále řadu nových lidí.

Protože hodně cestovala, vytvořila si po celé republice i v zahraničí spoustu přátelských vztahů, které se snaží udržovat. Většinou ji přátelé navštěvují přímo ve vesničce.

Sama by se čtvrtá SOS maminka do registru žadatelů o pěstounskou péči nepřihlásila, neboť neměla dostatečné materiální zázemí, žila v podnájmu. Oceňuje odbornou i materiální podporu, jež se jí od Sdružení dostává. Vyhovuje jí i možnost, že si může vybírat řádnou dovolenou a o děti je zatím postaráno. Jako zaměstnanec Sdružení se však moc nevnímá. Jasně převažuje vjem maminky. Své poslání považuje za svou soukromou záležitost, která se týká jenom jí a „*její rodiny*“.

Vzhledem ke své společenské povaze a pedagogickým sklonům jí nevadí návštěvy studentů ve vesničce. Nesnáší však televizní štáby s kamerou.

Ve společnosti se setkává spíše s pozitivními reakcemi ve spojení s její rolí SOS matky pěstounky. Výjimečně se objevují negativní reakce učitelů ve škole. Občas ji hodně mrzí „*kyselé*“ obličejové bílých i romských spolucestujících v tramvaji, když nastoupí se svou nejmladší dcerou, která je Romka.

7. 3.5 Pátá SOS maminka

„Matka průšvihářka“

Rozhovor č. 5 se uskutečnil 9. 10. 2008 v 9. 00 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS DV v Brně-Medlánkách, který spolu se čtyřmi dětmi obývá pátá maminka. Děti nebyly přítomny, neboť byly ve škole.

Pozorování

Pátá maminka je příjemná žena střední postavy v nejlepších letech. Vlasy tmavší barvy nosí ostříhané nakrátko. Maminka byla velmi pohostinná, nabídla mi vlastnoručně upečenou kokosovou bábovku. Komunikovala jasně a přímo. Číslo z ní určité vůdcovské charisma. V domku se pohybovala kočka.

Osobní anamnéza

Páté mamince je 42 let. Narodila se a dětství strávila v kraji Vysočina, kde vyrůstala na samotě v blízkosti lesa. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Byla pokřtěna v dětství, ale v současnosti nepraktikuje žádnou víru. Není však ateistka. Přistupuje tolerantně ke všem náboženským názorům a přesvědčením.

Po vystudování gymnázia se nedostala na vysokou školu, a proto krátce pracovala v kanceláři, což ji neuspokojovalo. V té době si udělala řidičský průkaz s oprávněním k řízení motorových vozidel skupiny B, který však využívá jen v nejnútnejších případech. Kancelář po roce a půl vyměnila za knihkupectví. V tomto oboru se postupně během let vypracovala z prodavačky až do vedení velké prodejny knih.

Jako tříadvacetiletá mladá žena prožila listopad 1989 a tehdy se také poprvé setkala se znovuobnoveným českým Sdružením SOS dětských vesniček, jehož přispívající členkou se záhy stala. Pečlivě sledovala zpovzdálí dění v SOS dětských vesničkách a pilně četla vesničkové zpravodaje. Práce s lidmi a knížkami ji bavila.

Něco v životě jí však stále více chybělo - vlastní děti. Zvažovala, jak se k nim dostat. Stálý vhodný partner se však neobjevoval.

Se svou kamarádkou se budoucí pátá SOS maminka začala pravidelně účastnit letních rekreačních pobytů pro zdravotně znevýhodněnou mládež. Půda pro rozhodný životní krok se postupně připravovala. Poslední spouštěcí kapkou se stal rozhlasový pořad Nokturno pro osamělá srdce, kde v říjnu roku 1998 promluvila tehdejší koordinátorka SOS matek pěstounek PhDr. Eva Rotreklová, dnes ředitelka brněnského poradenského centra TRIÁDA. Tehdy dvaatřicetiletá budoucí pátá SOS maminka kontaktovala po vyslechnutí pořadu telefonicky Sdružení. To, co pak následovalo, je téměř neuvěřitelné. Během jednoho týdne opustila dosavadní zaměstnání, přestěhovala se do Brna a nastoupila do intenzivního tříměsíčního přípravného kurzu. Nepsala žádný motivační dopis, nedala si čas na rozmyšlení. Šla do toho a ani po deseti letech svého tehdejšího rozhodnutí nelituje.

Po ukončení kurzu jeden rok „tetovala“ v moravské SOS dětské vesničce ve Chvalčově. Na vlastní kůži zde mohla zažít děti předškolního i pubertálního věku. Tyto zkušenosti později zúročila ve vlastní SOS rodině, kterou zakládá ve svých třiceti třech letech v roce 1999 v Doubí. Pátá SOS maminka toužila po Moravě, ale dětská vesnička ve Chvalčově měla tehdy maminek dostatek a Medlánky ještě nebyly v provozu. SOS dětská vesnička v Doubí se tedy pro pátou maminku a její svěřené děti stala domovem na dlouhých šest let. Poté se celá SOS rodina přestěhovala na milovanou Moravu, do Medláněk.

Všechny čtyři pěstounčiny děti jsou biologickými sourozenci se vzájemnou silnou citovou vazbou. I když je jim pátá SOS maminka poručníkem, nenesou její příjmení. V říjnu 2008 vykonávala povolání SOS matky pěstounky 9 let. Během těchto devíti let osobně poznala všechny tři SOS dětské vesničky v naší zemi.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku páté SOS maminky:**

Pátá maminka vnímá sama sebe jednoznačně jako introverta. Silně inklinuje k Moravě, což ukazuje na jakýsi druh stálosti a patriotismu v její osobnosti.

Není líná na sobě aktivně pracovat. Dva roky se účastnila sebezkušenostního výcviku. Nyní začíná i dálkově studovat. Jedná se o obor jí blízký, sociální pedagogiku na Masarykově univerzitě v Brně. Odreagování od každodenních povinností jí přináší četba a poslech hudby.

Nesnází jakoukoli manipulaci ze strany Sdružení. Svoboda v řízení chodu domácnosti a ve výchově svěřených dětí je pro ni velmi důležitá.

Páté mamince je jasné, že si do výchovy svěřených dětí přinesla určité stereotypy z výchovného stylu svých rodičů. Velkým zdrojem zkušeností, pomoci a rady se pro ni staly paní Borková a paní Hradská, což byly jedny z prvních SOS matek pěstounek na území naší republiky. Představují pro ni vzorovou filozofii SOS mateřství, s níž se ona plně ztotožňuje.

Rodinná anamnéza

Pátá SOS maminka vyrůstala v úplné rodině. Prožila harmonické dětství v rodině lesního inženýra a lesní dělnice. Práce rodičů byla tedy úzce spjata s lesem, u něhož stál i jejich rodinný domek, kde se SOS pěstounka narodila a byla vychovávána spolu se dvěma staršími bratry.

Pěstounčina maminka doma uplatňovala přísnější výchovný styl, ale trávila s dětmi hodně času. Tatínek měl času na děti méně, projevoval se mírněji, ale děti ho přesto respektovaly jako přirozenou autoritu. Otec své děti nikdy fyzicky netrestal.

S rodiči udržuje pěstounka kontakt a vnímá doposud svou orientační rodinu jako velké zázemí..

Sociální anamnéza

Pátá SOS maminka je obklopena čtyřmi dětmi ve věku 13, 14, 15 a 16 let. Jsou to děti starší, které nevyžadují neustálý celodenní dohled, proto si může tato žena dovolit studovat na vysoké škole.

Pátá SOS maminka je odvážná a samostatná žena s vlastními názory, proto velmi citlivě vnímá zásahy Sdružení do své SOS rodiny. Společenství vesničkových zaměstnanců hodnotí kladně. To se nedá říci o některých koordinátorkách SOS matek pěstounek, s nimiž se vzájemné vztahy vyhrotily. Pozitivně oceňuje v roli bývalých koordinátorek SOS matek pěstounek PhDr. Evu Rotreklovou či Mgr. Veroniku Uhlířovou.

Během přípravného kurzu zvažovala vlastní samostatné přihlášení do registru žadatelů o pěstounskou péči. Nebála by se žít s dětmi sama bez podpory Sdružení. Jediným problémem bylo bydlení.

Svou činnost ve vesničce vnímala vždy jako **práci v domácnosti**. Důležitý je pro ni fakt „*rodinného modelu*“, do něhož vkládá hodně osobního zájmu.

Většinu dobrých přátel má na Moravě a vnímá je jako jednu ze svých opor.

Tato maminka má pochopení pro studenty i média. Nesnáší však vlezlost. Rozlišuje a vybírá si. Rozhoduje forma, jakou dotyčný projeví zájem o její SOS rodinu. Nechce ze sebe dělat „*mediálního kašpara*“. Svěřené děti se snaží uchránit před aktivitami podobného druhu, proto ocenila dopolední čas konání našeho rozhovoru, kdy byly děti ve škole.

Většina dnešní společnosti, dle páté SOS maminky, nemá zdravý a realistický pohled na její práci a na děti v SOS dětských vesničkách. Veřejnost je prý rozdělena na dva tábory. První tábor k pěstounkám nezdravě vzhlíží a bere jejich práci jako oběť. Druhý tábor si myslí, že to pěstounky udělaly z vypočítavosti kvůli výhodám, které poskytuje Sdružení SOS dětských vesniček. Dále ji mrzí, že problémové chování svěřených dětí přisuzuje společnosti výchovné neschopnosti SOS matek pěstounek. „*Jsmo trošku jiná rodina. Jsou tu problémy, ale řeší se!*“

Pátá SOS maminka měla po sedmi letech své práce ve vesničce nárok na prsten SOS matek pěstounek. Bohužel ho nedostala kvůli konfliktům s tehdejší koordinátorkou SOS matek pěstounek, PhDr. Jarmilou Hubičkovou, jejíž chování vnímala pěstounka silně manipulativně. Tato žena páté SOS mamince „...*udělala ze života peklo*“. Pátá SOS maminka získala nepsanou nálepkou „*průšvihárky*“.

7. 3.6 Šestá SOS maminka

„Hluboký vztah s vlastní maminkou“

Rozhovor č. 6 se uskutečnil 9. 10. 2008 v 10. 00 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS DV v Brně-Medlánkách, který spolu se čtyřmi dětmi obývá šestá SOS maminka. Děti nebyly přítomny, neboť byly ve škole.

Pozorování

Šestá SOS maminka připomíná svým vzhledem lesní vílu. Je to štíhlá žena střední postavy. Dlouhé světlé vlasy jí spadají na ramena. Působí příjemně a citlivě. Nechybí určitý stupeň sebevědomí. Pravděpodobně panuje mezi ní a svěřenými dětmi určitý odstup, což ji trápí. Maminka se projevuje jako přísnější starší sestra.

Osobní anamnéza

Šestá SOS mamince je 41 let. Narodila se a dětství strávila v centru Jihomoravského kraje, v Brně. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Není ateistka, ale nedokáže pojmenovat to, v co věří.

Šestá SOS maminka má ukončené středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou, kterou si po vyučení dodělávala formou dálkového studia. Pracovala v bankovníctví, prodávala v hodinářství a ve zlatnictví. Vlastní řidičský průkaz k řízení motorových vozidel skupiny B a aktivně řídí.

První informaci o existenci SOS dětských vesniček získala ve svých dvaceti pěti letech při četbě časopisu Vlasta. Zaujal ji inzerát, který oslovoval případné zájemkyně o práci SOS matky pěstounky. Tato žena toužila velmi po dětech a velké rodině. Předsevzala si, že pokud se jí nepodaří mít do svých třiceti let vlastní děti, zkusí přijat do života děti jiných. Partner se neobjevoval. Touha pomoci potřebným dětem v ní rostla. Sledovala různé dokumenty a filmy o dětech, např. o situaci v čínských dětských domovech, filmy Marie Poledňákové apod.

K rozhodnému telefonátu došlo v jejích třiceti třech letech. Brněnská přehrada se stala oním významným místem. Pěstounské rodiny podnikly tehdy výlet k vodě a budoucí šestá SOS maminka měla možnost je pozorovat. Dodalo jí to potřebnou odvahu a záhy nastupuje do ročního přípravného kurzu v Doubí.

Po úspěšném dokončení přípravného kurzu přijímá tato žena v SOS dětské vesničce v Doubí první dvě děti do pěstounské péče. Šestá SOS mamince bylo 34 let a její rodinu tvořili následující čtyři roky dva chlapci.

Když bylo SOS mamince 38 let, rozrostla se SOS rodina o dvě sestry z Prahy. Tato děvčata mají velmi častý kontakt s biologickou rodinou, která děti odvedla do azylového domu kvůli vyplavenému bytu. Bohužel už si je nevyzvedla.

Biologičtí rodiče cítí, že se dcerkám vede dobře v SOS vesničce a podporují je v tom, aby tam zůstávaly. Je to vypočítavost ze strany rodičů. Děvčata při pravidelném pobytu u rodičů vidí negativní vzorce chování, které pak vnáší do Medlánek a ztěžují následně život celé SOS rodině.

Celá pěstounčina rodina tedy čítá čtyři děti. Šestá SOS maminka není poručníkem žádnému z nich. V říjnu 2008 vykonávala tato žena povolání SOS matky pěstounky sedm let.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku** šesté SOS maminky:

Šestá SOS maminka vnímá sama sebe jako introverta. Upřednostňuje spíše klidné záliby jako je četba, poslech hudby, vycházky do přírody. Ráda pracuje na zahrádce.

Šestá SOS maminka má velmi silnou vazbu ke svým rodičům, zvláště k mamince. S maminkou se radí o výchově svěřených dětí, sledují spolu různé pořady o pěstunech apod. Také knihy profesora Z. Matějčka vnímá šestá SOS maminka jako inspirativní pomoc

Na šestou SOS maminku doléhá tíha toho, že se jí od svěřených dětí nedostává tolik lásky, kolik by si představovala. Neměla předešlé praktické zkušenosti s prací s dětmi a mládeží. Po citové stránce neodhadla, do čeho přesně jde. Aplikace liberálního výchovného stylu, který sama zažívala během vlastního dětství, v její SOS rodině totálně selhala. Dostavily se už i pocity vyhoření. Bylo to po příchodu děvčat do rodiny před třemi lety. Jedna z nich se projevovala jako „*naprosto nezvladatelná dračice*“. Z pomyslného dna se šestá SOS maminka pomalu „*vyškrabala nahoru*“. V současné době neví, zda bude schopna postarat se o případnou další generaci dětí.

Rodinná anamnéza

Šestá SOS maminka vyrůstala v úplné rodině. Oba rodiče pracovali ve zdravotnictví, maminka jako zubní laborantka, tatínek jezdil se sanitkou. Tato žena má jednoho o devět let mladšího bratra.

Významnou roli sehrál i vzor babičky z matčiny strany. Babička se provdala za vdovce se třemi syny, o něž láskyplně pečovala jako o vlastní děti.

Výchova v rodině se nesla v liberálním duchu. Bylo to o vzájemné důvěře a dodržování stanovených dohod.

Rodiče tvoří dodnes významnou část pěstounčina života a je ráda, že je má v Brně nablízku. Šestá SOS maminka přiznává, že by bez nich nedokázala např. sama trvale žít v zahraničí.

Sociální anamnéza

Šestá SOS maminka je obklopena čtyřmi dětmi staršího školního věku. Přátel má méně, ale jsou opravdoví. Důležitý je pro ni hezký vztah s vlastní maminkou.

Šestá SOS maminka se mylně domnívala, že samotná žena nemůže zažádat o svěřenání dětí do pěstounské péče. To bylo hlavním důvodem, proč do toho šla přes české Sdružení SOS dětských vesniček. Necítí se a nechce být jenom zaměstnancem Sdružení. Sama sebe vnímá jednoznačně jako maminku. Chybí jí mužský prvek ve vesničce, a proto pozitivně oceňuje pana správce SOS dětské vesničky, který děti bere na ryby a nahrazuje dětem částečně chybějící mužský vzor.

Média ve vesničce jí nesmírně vadí. Necítí se dobře při komunikaci před více lidmi. Stydí se. Nevyhledává to. Z loajality ke Sdružení to občas vydrží, pokud si rozumově zdůvodní užitečnost reklamy SOS dětské vesničky na veřejnosti.

Rozhovor s jedním člověkem ji nezatěžuje, panuje při něm spravedlivé rozložení sil.

Mínění veřejnosti o práci SOS matek pěstounek nepovažuje pro sebe za rozhodující. Vnímá ho ze dvou směrů. Jeden směr je považuje za méněcenné osoby, ten druhý k nim vzhlíží s nezdravým obdivem. Pro šestou SOS maminku má váhu především její vnitřní dobrý pocit z činnosti, kterou vykonává.

Šestá SOS maminka ví o existenci SOS prstenu, který by měla obdržet po sedmi letech svého působení u dětí v SOS vesničce. Podmínky splňuje, ale zatím ji nikdo neupozornil na to, že by jí měl být předán.

7. 3.7 Sedmá SOS maminka

„Nedořešený vztah s vlastní matkou“

Rozhovor č. 7 se uskutečnil 10. 10. 2008 v 10. 00 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS DV v Brně-Medlánkách, který spolu s pěti dětmi obývá sedmá SOS maminka. Děti nebyly přítomny, neboť byly ve škole.

Pozorování

Sedmá SOS maminka je štíhlá žena menší postavy. Tvář jí lemují krátce ostříhané vlasy prosvětlené melírem. Rozhovoru se účastnila i psi slečna, která doplňuje SOS rodinnou sestavu.

Osobní anamnéza

Sedmé SOS mamince je 36 let. Pochází z Východočeského kraje. Vyrůstala na venkově. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Je věřící. Byla pokřtěná, obklopovalo ji katolické rodinné prostředí, ale v současnosti bohoslužby navštěvuje nepravidelně.

Po ukončení základní školy se budoucí sedmá SOS maminka vyučila v oboru zdravotník. Jednalo se o tři a půlleté studium bez maturitní zkoušky. Pracovala následně v dětské léčebně pro zdravotně znevýhodněné děti v tehdejší Gottwaldově, dnes Zlíně, s mentálně postiženými dětmi v ÚSP ve Slatiňanech a v kojeneckém ústavu v Praze.

Vlastní řidičský průkaz, ale protože není technický typ, aktivně nejezdí.

Sedmou SOS maminku silně ovlivnila katolická výchova v původní rodině, proto považovala pomoc potřebným bližním za samozřejmou a smysluplnou náplň svého života.

O existenci SOS dětských vesniček se dověděla ve svých dvaceti letech, kdy zhlédla dokument o SOS pěstounské rodině. SOS pěstounství ji zaujalo, jenže v tu dobu prožívala dlouhodobý vztah s mladým mužem, který paradoxně prožil své dětství v dětském domově, o němž jí někdy vyprávěl. Negativa ústavní výchovy pravděpodobně sehrála svou roli v narušení osobnosti tohoto člověka.

Budoucí sedmá SOS maminka byla proto nakonec nucena od tyranicky se projevujícího partnera utéct.

Když bylo budoucí sedmé SOS mamince dvacet čtyři let, navštívila se svým životopisem v ruce SOS dětskou vesničku ve Chvalčově. Na práci SOS pěstounky však byla příliš mladá.

Půlroční přípravný kurz následoval až za dlouhých šest let. Nastupuje do něj jako třicetiletá žena, která opustila dosavadní práci ve zdravotnictví. Kurz se budoucí sedmé SOS mamince líbil, dobře si rozuměla i s tehdejší koordinátorkou SOS matek pěstounek PhDr. J. Hubičkovou.

Tehdy čerstvě dokončené Medlánky voněly novotou, vybaloval se nábytek v domech, maminky netrpělivě čekaly na děti. Mezi nimi byla i budoucí sedmá SOS maminka. Jako jednatřicetiletá žena přijímá první tři děti do pěstounské péče. Za tři roky následovaly další dvě děti.

Celá pěstounčina rodina čítá pět romských dětí, dvěma z nich je sedmá SOS maminka i opatrovníkem. V říjnu 2008 vykonávala povolání SOS matky pěstounky pět let. Tato žena upřednostňuje kvalitu před kvantitou a v tomto duchu se snaží dobře vychovat v současnosti jí do pěstounské péče svěřené děti. Není rozhodnutá, zda se později pustí do výchovy další generace dětí.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku** sedmé SOS maminky:

Sedmá SOS maminka vnímá sebe sama jako směs introverta s mírnou převahou extroverze. Má ráda společnost. Občas však potřebuje být sama. Snaží se upřímně analyzovat a pochopit svou osobnost.

Sedmá SOS maminka byla a je po celý svůj život někomu užitečná, někomu pomáhá. Přirozené samaritánské sklony této ženy mají kořeny v dětství, kdy byla spolu se svými sourozenci vychovávána v tomto duchu hluboce věřící matkou. Sílu nalézá u Boha. Účastní se duchovních obnov, hledá víru, v níž se necítí zcela ukotvená.

Pravidelně si vybírá volno. Navštěvuje kino, divadlo. Čte duchovní literaturu. Člověk ji může potkat v posilovně či na cyklostezce.

Sedmé SOS mamince vyhovuje výchovný styl a přístup k životu Dr. Jiřiny Prekopové, německé psychologičky českého původu, která se řadu let zabývala duševním vývojem dítěte. Starostlivá a autoritativní výchova vlastní matky vyvolávala v budoucí sedmé SOS mamince často vzdorovité reakce. Přesto občas ve výchově podvědomě kopíruje výchovný styl své matky.

Rodinná anamnéza

Sedmá SOS maminka vyrůstala v úplné rodině. Měla dva starší a jednoho mladšího sourozence. Rodiče pracovali v zemědělství., maminka po nějakou dobu i v textilním průmyslu.

Maminka hrála v rodině dominantní roli. Uplatňovala autoritativní výchovný styl. Byla to ortodoxní katolička, která se děti v dobrém úmyslu snažila izolovat od špatné nekřesťanské části společnosti. Tatínek působil citlivěji.

S vlastní maminkou má sedmá SOS pěstounka dodnes nedořešený vztah.

Sociální anamnéza

Sedmá SOS maminka je obklopena pěti dětmi. Všechny navštěvují školu. Ona sama vykonává profesi SOS maminky, pracuje tedy doma. Cítí se více jako maminka než zaměstnanec Sdružení. Má ke svěřeným dětem citový vztah, ovšem nenazvala by ho vyloženě mateřským. V každém případě vystupuje loajálně ke Sdružení.

Sedmá SOS maminka uvažovala i o tom, že by si podala sama žádost do registru žadatelů o pěstounskou péči. Její představa spočívala v tom, že by se starala o jedno handicapované dítě. Zodpovědně však přiznává, že by nedokázala zajistit takovému dítěti péči např. v době své nemoci. SOS vesnička je pro ni důležitým zázemím, pomocí, když je třeba. Ať už se to týká možnosti využití spolupráce tet či výběru tolik potřebného osobního volna.

Počet svých přátel vnímá jako neměnný. Někteří staří přátelé odešli z jejího života, objevili se však noví, kteří zaujali jejich místo.

Sedmá SOS maminka nezavrhuje možnost, že v budoucnosti uzavře vlastní manželství. Muselo by jít o kvalitní vztah. Obecně však současnou situaci v manželské instituci považuje za dost neutěšenou. Vadí ji nevěra a rozvody.

Sedmá SOS maminka nese zájem ze strany tisku a médií spíše negativně. Děti prožívají pubertu a dělají pak před novináři či televizním štábem schválnosti. Ona sama za sebe se snaží vyhovět.

Sedmá SOS maminka si myslí, že většina lidí z jejího okolí oceňuje práci SOS matek pěstounek. Připouští však existenci určitého procenta osob, které si poklepává na čelo a nechápe, proč žena může vykonávat tuto práci.

Tato žena ví o existenci SOS prstenu, který dostávají zasloužilé SOS matky pěstounky po sedmi letech své práce ve Sdružení. Nikdy ho však neviděla.

7. 3.8 Osmá SOS maminka

„Pocit vyhoření“

Rozhovor č. 8 se uskutečnil 14. 10. 2008 v 9. 00 hodin v rodinném domě českého Sdružení SOS DV v Brně-Medlánkách, který spolu se třemi dětmi obývá osmá SOS maminka. Děti nebyly přítomny, neboť byly ve škole.

Pozorování

Osmá SOS maminka je mladá žena plnoštíhlé postavy, která působí velmi klidně až smutně. Tvář jí lemují vlasy tmavší barvy. Jako kulisa hrálo při rozhovoru rádio.

Osobní anamnéza

Osmé SOS mamince je třicet dva let. Narodila se ve Východočeském kraji, kde vyrůstala na malém městě. Je svobodná. Vlastní děti nemá. Hlásí se k české národnosti. Je věřící, ale nehlásí se k žádné konkrétní církvi.

Po ukončení základní školy vystudovala budoucí osmá SOS maminka střední ekonomickou školu a pracovala v kanceláři. V profesním životě nebyla spokojená. Budoucí osmá SOS maminka prahla po vlastních dětech. Neměla však partnera. Mateřskou roli si proto toužila naplnit prací s dětmi. Pro práci v kojeneckém ústavu či dětském domově však neměla dostatečnou kvalifikaci.

Ve svých dvaceti čtyřech letech tedy začala pracovat aspoň jako vedoucí na dětských táborech pro děti z dětských domovů. Na jednom z těchto táborů získala také první informaci o existenci SOS dětských vesniček.

Dvacátý pátý rok jejího života se nesl v duchu změn. Osmá SOS maminka reagovala písemně na inzerát Sdružení v časopise Vlasta. Výsledkem byla pozvánka k psychologickým testům, které absolvovala úspěšně. Tyto testy se staly propustkou k přípravnému kurzu pro zájemkyně o roli SOS matky pěstounky.

Následovaly dva roky práce na pozici tety v SOS dětské vesničce v Doubi u Karlových Varů. Ve svých dvaceti sedmi letech přijímá do pěstounské péče první dvě děti. Za dva toky na to další dvě děti.

Povolání SOS matky pěstounky vykonávala osmá SOS maminka v říjnu 2008 pět let. Celá pěstounčina rodina dnes čítá tři děti. Jedná se o smíšenou skupinu romských a bílých dětí, nejsou tedy biologickými sourozenci. Jednomu z nich je osmá SOS maminka i poručníkem. Čtvrté dítě muselo být kvůli vážným potížím psychiatrického charakteru z její SOS rodiny odebráno a umístěno do dětského domova. Bohužel ohrožoval tento chlapec své SOS sourozence.

O další generaci dětí zatím osmá SOS maminka neuvažuje. Zvažuje nyní příjem nového dítěte do rodiny, protože minimální počet svěřených dětí jedné SOS mamince je stanoven na čtyři. S menším počtem dětí nemůže žena trvale využívat rodinný dům v SOS vesničce. Po odchování této, popř. i druhé generace dětí však s jistotou tato SOS maminka ví, že s dětmi už pracovat nechce a nebude.

Součástí osobní anamnézy je i pokus o **psychickou charakteristiku osmé SOS maminky**:

Osmá SOS maminka je introvert. Obtížně hledá přátele, s nimiž by mohla vyjít do společnosti. Upřednostňuje vztahy s rodinou.

Ráda čte, sleduje filmy, poslouchá hudbu.

Momentálně prožívá silně pocit vyhoření, který souvisí s odchodem jednoho z dětí. Vnímá sama sebe intenzivně jako maminku svěřených dětí a je na ně silně citově navázaná, což je pravděpodobně i zdroj jejích současných neradostných pocitů. Nedokáže mít odstup profesionální vychovatelky, který by teď potřebovala. Osmá SOS maminka má tísnivý pocit, že její intervence do dětí nepomohou, aby z nich vyrostli slušní a životaschopní lidé.

Pochybuje, zda má vůbec smysl bojovat s genetickými danostmi, jež se u jí svěřených dětí prokázaly. Je totiž nutné, aby docházela na psychiatrické konzultace i s dalším ze svěřených dětí.

Osmá SOS maminka nemá výchovný vzor. Uvědomuje si, že děti v SOS dětské vesničce nemůže vychovávat stejným způsobem, který zažívala jako malá doma. Inspiruje se zkušenostmi ostatních SOS maminek, radí se s vesničkovým psychologem. Je ochotna vyzkoušet vše. Pak volí to, co na její děti zabírá.

Rodinná anamnéza

Tato žena vyrůstala v úplné rodině se dvěma mladšími sourozenci. Znatelně se v rodině projevovala autorita přísného otce, který vedl děti k dodržování pravidel.

Vztahy s rodinou udržuje.

Sociální anamnéza

Osmá SOS maminka je obklopena třemi dětmi, které nejsou biologickými sourozenci. Všechny navštěvují školu.

Příliš mnoho přátel osmá SOS maminka nemá. Nejlepší kamarádku si našla zde v SOS dětské vesničce a je tomu ráda. Do společnosti nechodí.

Vztahy s původní rodinou jsou pro ni rozhodující.

Sama by se osmá SOS maminka do registru žadatelů o pěstounskou péči nikdy nepřihlásila. Zázemí SOS vesničky je pro ni důležité, i když se jako pěstounka profesionálka necítí a ani cítit nehodlá. V SOS dětské vesničce by přivítala více soukromí pro svou SOS rodinu.

Osmé SOS mamince je zcela lhostejné, zda společnost oceňuje její práci. Proto ani netouží po SOS prstenu, který dostávají zasloužilé SOS matky pěstounky po sedmi letech své práce ve Sdružení. Svěřené děti jsou pro ni nejdůležitější prioritou. Chce, aby jim její výchova pomohla. Prožívá s nimi jejich radosti i strasti. Mrzí ji rasisticky orientované útoky ze strany spolužáků, za nimiž vidí spíše postoj jejich rodičů.

Zájem ze strany tisku, médií i studentů považuje osmá SOS maminka za velmi rušivý zásah do soukromí své rodiny. Nerada si připadá jako „cvičená opička“. Rozhovor s jedním člověkem snese.

7. 4 Závěrečná diskuze k výzkumu

Připomeňme si hlavní úkol této práce. Úkolem bylo přiblížit se k SOS matkám pěstounkám v SOS dětské vesničce v Brně-Medlánkách, uskutečnit s nimi rozhovory, ze získaných informací vytvořit kazuistiky a následně se pokusit odpovědět na cílovou otázku: „*Co tedy vede tyto ženy k zájmu o děti – k zájmu, který se nedá finančně nijak ocenit a vynahradiť?*“ Předpokládala jsem, že je jejich volba motivována převážně uspokojením vyšších lidských potřeb a naplněním duchovní potřeby smyslu života.

Komunikace s SOS maminkami proběhla úspěšně. Převážná většina z nich, osm z deseti, umožnila, abych s nimi uskutečnila plánované rozhovory. Nesetkala jsem se s odmítavým či zatvzrelým postojem vůči mé osobě či kladeným otázkám. Všechny SOS maminky souhlasily s audio nahrávkou rozhovorů. Doslovný přepis rozhovorů vytváří významný Doplněk diplomové práce. Díky získaným informacím jsem mohla vytvořit zamýšlené kazuistiky. Jak to dopadlo s rozklíčováním motivace brněnských SOS maminek?

Všechny SOS maminky vyrůstaly v úplných rodinách. Pouze jedné z nich matka v dětství zemřela, ale byla nahrazena maminkou novou. Ve svém vlastním dětství pravděpodobně vnímaly jako normu, že dospělí lidé zakládají rodiny, zastávají roli rodiče, žijí s dětmi, starají se o ně, vychovávají je. Prožily pocity bezpečí v citových vztazích, v nichž měly jistotu náležitosti ke svým lidem za jakýchkoli okolností. Věřím, že tyto zažitě rodinné modely z vlastního dětství, které souvisí s vyššími lidskými potřebami náležitosti a lásky, mohly mít část vlivu na rozhodování se pro tuto životní dráhu pečujících SOS matek.

Je zajímavé, že budoucí SOS maminky byly většinou vychovávány spíše přísněji a autoritativněji. Šest z nich se setkalo s tímto výchovným stylem aspoň u jednoho z rodičů. Demokratická či liberální výchova se objevuje méně často. Všechny dodnes udržují kontakty s původními rodinami.

Tyto ženy studovaly, později pracovaly v různých profesích: prodavačka, pletačka, úřednice, zdravotnice, učitelka, redaktorka, chemik, podnikatelka.

Všechny toužily přirozeně naplnit roli matky a doplnit mozaiku svého sociálního statutu. Určitě by se většina z nich v období své mladší dospělosti nebránila dlouhodobému vztahu s mužem a vlastním dítětem. Některé z nich na manželství pomýšlí i do budoucna.

SOS matky se učily být SOS maminkou. Maminkovské zkušenosti částečně odhlédly od vlastních matek, postupně si nyní v této sféře razí vlastní cestu, což je nevyhnutelné vzhledem k typu dětí, které tvoří jejich SOS rodinu. SOS matky jistě předávají svěřeným dětem část sebe, svého přesvědčení, svých hodnot. Záleží to na přirozenosti každé z nich, na tom, jak jsou vnitřně ukotvené a založené. Budoucnost těchto jejich snah je nejistá, neboť většina jim do pěstounské péče svěřených dětí byla výrazně ovlivněna předešlým způsobem života a genetickou výbavou často velmi odlišnou od výbavy SOS matky. SOS maminky neví, kolik z těchto dětí bude schopno pokračovat a rozvíjet to, co se do nich snaží investovat. Může to být pro tyto ženy zdrojem frustrace nebo i výzvou, aby se více snažily svým osobním příkladem svědčit o správnosti svých předávaných postojů k životu. Někdy jim nezbyvá nic jiného než přijat podmínky, jež nelze změnit či nějak ovlivnit, a vytvořit si k nim vědomě nový postoj. A to není jednoduché! Dle profesora Matějčka: „...*hrdinství není jen něco mimořádného vykonat, ale také něco mimořádného vydržet...*“¹¹¹

Je zřejmé, že těmto ženám současný život naplněný každodenní interakcí s dětmi v SOS dětské vesničce vnáší do života hodně nejrůznějších podnětů a tyto ženy se opravdu nenudí. Z původních čistých introvertek se stávají pozvolna ženy otevřeně mluvící o svých nejniternějších pocitech a potřebách.

Materiální i psychologickou podporu Sdružení i státu oceňují. Bez ní by žádná z nich nemohla vykonávat současnou práci s dětmi ve stávajícím rozsahu. Potvrzuje to nadčasovou platnost Maslowovy hierarchie lidských potřeb. SOS matky mají zajištěné bydlení i stálý finanční příjem pro sebe i děti. Díky tomu mohou dětem nabízet ochranu a řád. Tím jsou každopádně uspokojeny nižší lidské potřeby, které tvoří širokou základnu celé existence člověka. Platí za to jistou ztrátou soukromí, která jim někdy více, jindy méně vadí.

¹¹¹ MATĚJČEK, Z. in SOUKUPOVÁ, H. *Prožívat několik životů*. České Budějovice: Společnost Otevřená rodina, 2008. 134 s. ISBN 978-80-254-2191-8. S. 9.

Každý touží po lásce a citovém vztahu, což opět souvisí s vyššími potřebami.

Ne všechny SOS maminky mají to štěstí, že zažívají od svých SOS dětí vřelou citovou odezvu. Ony byly ve svém dětství citově „věrné“ svým maminkám. Zde je pro ně po emocionální stránce v roli náhradních matek pravděpodobně tenký led, na němž se objevují trhliny způsobované biologickými rodiči dětí nebo prožitými negativními zkušenostmi dětí samotných. Měl by pomoci nadhled poučené profesionální vychovatelky, který se však nedaří vždy navodit.

SOS maminky ví, že patří do společenství Sdružení, mají své přátele a příbuzné, přesto spatřujeme i náznaky osamělosti a pocitu odlišnosti od okolního světa. Na hodnotovém žebříčku naší společnosti figurují dnes často slova: kariéra, peníze, atraktivní vzhled. Proto část dnešní konzumní kultury Západu pouze respektuje volbu těchto žen. Určité procento lidí k nim sice vzhlíží s úctou, další část však nechápe, zbytek je dokonce považuje za osoby, které parazitují a lehce přichází k penězům. Úctu druhých potřebujeme. Některé z SOS maminek se vyjadřovaly v tom smyslu, že jim na tom až tak nezáleží. Všechny však touží po jakémisi duchovním blahu, které v sobě zahrnuje vlastní sebeúctu a čisté svědomí ve vztahu k péči a k výchově svěřených dětí. Myslím si, že určitý projev uznání většině těchto žen pomáhá, je povzbuzením na nelehké každodenní cestě. Žádná z nich zatím nebyla oceněna SOS prstenem, i když na to některá i nárok má.

Povahově, temperamentem, vyznáním se tyto ženy liší. Část přirozenosti ve všech těchto ženách se však projevuje jako pečující postoj, který se stal nosným pilířem jejich dlouhodobého životního smyslu, jejich povolání, v němž překonávají lidskou sobeckost a lhostejnost k osudům jiných a současně naplňují své vyšší i noologické potřeby.

8 Závěr

Institut pěstounství nás provázal celou diplomovou prací. Nahlédli jsme na něj z různých úhlů. Evropské pěstounství se během času vyvíjelo, měnilo, bylo opomíjeno, anebo rozkvétalo. Je dobré, že pěstounství zaujalo významné místo v systému náhradní rodinné péče i v České republice, neboť „...*různé formy pěstounské péče se stávají jednou z nejvíce životaschopných alternativ k péči ústavní...*“¹¹² Jednu z mnoha konkrétních podob dostalo pěstounství v SOS dětských vesničkách. Z knih a zákonů člověk nastuduje teoretickou stránku pěstounství. Avšak pouze díky vstřícnosti SOS matek pěstounek v brněnské SOS dětské vesničce jsme měli možnost poodhrnout roušku, která zakrývá i tu praktickou, dennodenními zkušenostmi naplněnou a žitou realitu všedních dnů.

SOS maminky přijaly a vychovávají děti, které se jim nenarodily, vytváří jim stabilitu domova. Pěstounky nejsou běžnými matkami běžných dětí. Své mateřské city jsou nuceny neustále konfrontovat s racionalitou profesionální vychovatelky.

Osobně jsem měla možnost několikrát navštívit SOS dětskou vesničku v Brně-Medlánkách. Během jednoho odpoledne, bylo asi půl druhé po obědě, jemně mrholilo a obloha působila hodně ušmudlaně. Jednotlivé děti se vracely s aktovkami ze školy. Nešel žádný dav. Sem tam školáček. Otevřel vstupní dveře toho „svého“ domu a měl jistotu, že tam najde maminku, která mu pomůže s domácím úkolem, že tam bude malá sestra a starší bratr, s nímž se sice popere o televizní ovladač, dostane od něho rýmu, ale zároveň je to někdo, kdo má třeba stejné příjmení jako on.

Jistě, že život dětí v SOS dětských vesničkách není zcela ideální. Nesou si s sebou často nehezké vzpomínky a traumata. Zvláště starším dětem se třeba nedaří vytvořit si s SOS matkou snesitelný vztah. Občas je to asi hra nervů. Některá matka pěstounka možná i selže, nepohodne se se Sdružením a odejde s dětmi, nebo bez dětí. Přesto si myslím, že stojí za to bojovat a vydržet a podporovat tuto formu náhradní rodinné péče, která je pro děti tou z lepších variant.

¹¹² Kovařík, J. *Pěstounská péče jinde. Modely a inspirace. Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8. S.150

„Co člověk doopravdy potřebuje, není stav bez napětí, nýbrž usilování a zápasení o nějaký cíl, který je ho hoden.“¹¹³ K bojovníkům za tuto formu SOS náhradní rodinné péče je třeba zařadit všechny nadšené a obětavé lidi, kteří převzali štafetu po Hermannu Gmeinerovi i v naší zemi a našli smysl svého života v této oblasti. Proto bych ráda vyslovila velké díky nejen všem SOS maminkám, ale i zakladatelům a pokračovatelům českého Sdružení SOS dětských vesniček. Je pozitivní, že se v naší zemi najde řada osob, kterým není lhostejný osud SOS dětských vesniček a podílí se svými finančními dary na jejich provozu.

Současný prezident SOS-KINDERDORF International Helmut Kutin říká: *„Je mým neochvějným přesvědčením, že v každé zemi existují ženy, které mají potřebné nadšení, sílu a oddanost, jež vyžaduje role SOS matky pěstounky.“* Myslím, že my jako národ můžeme být hrdí na to, že se takové ženy narodily i u nás.

¹¹³ FRANKL in DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 2003. 175 s. ISBN 80-7178-766-3. S. 149.

9 Seznam použité literatury a pramenů

- BALCAROVÁ, Z. SOS dětská vesnička Brno-Medlánky. *Zpravodaj městské části Brno-střed*, prosinec 2002, ročník XI, č. 12.
- BUBLEOVÁ, V., VÁVROVÁ, A. a kol. *Pěstouni mají nárok na služby. Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007. 241 s.
- BEDNAŘÍKOVÁ, J. *Vzdělávací oblast Člověk a společnost. DĚJEPIS. Pravek a starověk*. Brno: Nová škola, 2007. 138 s. ISBN 80-7289-082-4.
- ČÁP, J. a kol. *Psychologie 1*. Praha: SPN, 1992. 195 s. ISBN 80-04-24494-7.
- ČÁP, J. - MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 226 s. ISBN 80-7178-463-X.
- DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 2003. 175 s. ISBN 80-7178-766-3.
- GMEINER, H. *Eindrücke Gedanken Bekenntnisse*. Innsbruck-München: SOS-Kinderdorf-Verlag, 1995. 110 s.
- HOLOUŠOVÁ, D. – KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-00458-3.
- HRUŠÁKOVÁ, M. - KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s. ISBN 80-210-3974-4.
- KOVAŘÍK, J. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-957-7.
- LUKASOVÁ, E. *Logoterapie ve výchově*. Praha: Portál, 1997. 207 s. ISBN 80-7178-180-0.
- MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: AVICENNUM, 1986. 335 s. ISBN 08-011-86.
- MATĚJČEK, Z. , BUBLEOVÁ, V., KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Z. *VESNIČKY SOS. Bulletin, 1990, č. 2*. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 1990.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MUSILOVÁ, M. *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2003. 41 s. ISBN 80-244-0749-3.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0592-7.

PETIŠKA, E. *Staré řecké báje a pověsti*. Praha: Albatros, 1969. 247 s.

SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. SOS dětské vesničky hájí práva dětí. *Vesnička. Zpravodaj Sdružení SOS dětských vesniček*, 2008, č. 4. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, nakladatelství Jalna, 2008. 12 s. ISSN 1803-1730.

SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. *Výroční zpráva 2008*. Praha: Tiskárna Libertas, 2009. 63 s.

SILLAMY, N. *Psychologický slovník*. Olomouc: Studio NAKLADATELSTVÍ OLOMOUC, 2001. 246 s. ISBN 80-244-0249-1.

SOUKUPOVÁ, H. *Prožívat několik životů*. České Budějovice: Společnost Otevřená rodina, 2008. 134 s. ISBN 978-80-254-2191-8.

ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, J., BINAROVÁ, I., HOLÁSKOVÁ, K. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: UP Olomouc, 2005. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.

Právní předpisy

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,

Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu,

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

Vyhláška MPSV č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění,
Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
Zákon č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,
Zákon č. 109/2002 Sb., o ústavní a ochranné výchově ve školských zařízeních,
Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu, příjmení, ve znění pozdějších předpisů,
Zákoník práce č. 262/2006 Sb.,
Zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení,
Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatelstva a rodných číslech, ve znění pozdějších předpisů,
Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů
Stanovy Sdružení SOS dětských vesniček. Kopie získána od Mgr. L. Matelliové.

Internetové zdroje

URL: <http://www.sos-kinderdorfinternational.org> [dostupné 2009-09-14]
URL: <http://www.sos-vesnicky.cz> [dostupné 2008-10-31, 2009-8-31, 2009-10-31]
URL: <http://www.mpsv.cz/cs/5010> [dostupné 2009-11-15]
http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/podkuzi/_zprava/515082 [dostupné 14. 11. 2008]
URL: <http://www.planetware.com/hinterland/trogen-pestalozzi-childrens-village>
[dostupné 2009- 09-30]
URL:http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:ABGB_von_1811_im_Heeresgeschichtlichen_Museum.jpg [dostupné 2009-11-01]
URL: http://www.rozhlas.cz/odpovednaspolecnost/lide/_zprava/611380 [cit. 15. 11. 2009]
URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nadace> [cit. 15. 11. 2009]

V práci byly použity informace z osobních rozhovorů:

s pracovníci rozvoje osobnosti dítěte v SOS dětské vesničce Brno- Medlánky Mgr. Lenkou Martelliovou ze dne 6. 10. 2008,
s archeologem Mgr. Mariánem Mazuchem, Ph.D. ze dne 6. 10. 2009,

s bývalou koordinátorkou SOS matek pěstounek Mgr. Veronikou Uhlířovou ze dne 17. 3. 2008.

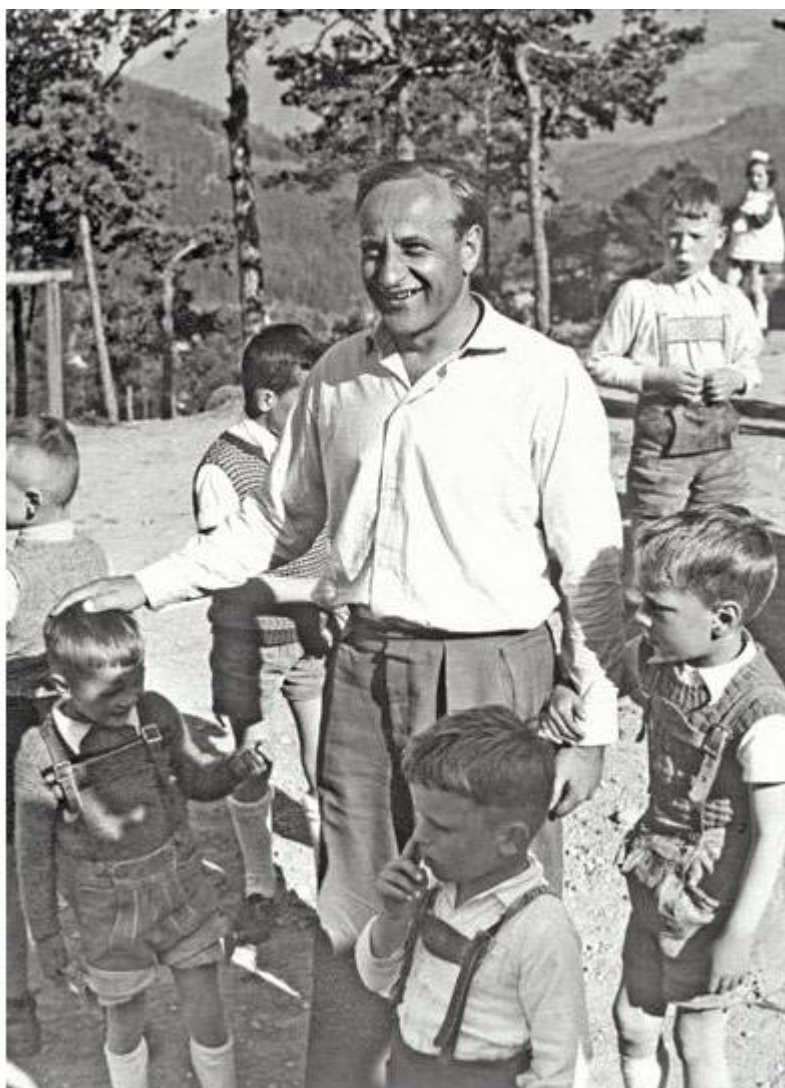
V práci byly použity **informace z rozhlasového pořadu** rádia Impulz: *Impulzy Václava Moravce*, 5. 8. 2009. Rozhovor s výkonnou národní ředitelkou občanského Sdružení SOS dětských vesniček v ČR Ing. Květuší Paichlovou.

10 Seznam příloh

- Příloha č. 1 Fotografie Hermanna Gmeintera v SOS dětské vesničce v Imstu r. 1949
- Příloha č. 2 Titulní strana rakouského Všeobecného zákoníku občanského (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, zkratka ABGB) z roku 1811
- Příloha č. 3 Tabulka I. Systém ústavní péče v České republice.
- Příloha č. 4 Tabulky II, III, IV vykazující vybrané statistické údaje o počtu dětí v PP, o počtu pěstounských rodin a žadatelů o PP v naší zemi.
- Příloha č. 5 Tabulka V. Počet SOS dětských vesniček v jednotlivých zemích EU k 14. 9. 2009
- Příloha č. 6 České organizace zaměřené na NRP
- Příloha č. 7 Statut SOS matek v SOS dětských vesničkách
- Příloha č. 8 Dotazník vlastní konstrukce využívaný při výzkumu
- Příloha č. 9 Kopie rozhodnutí o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí pro o.s. Sdružení SOS DV

Příloha č. 1

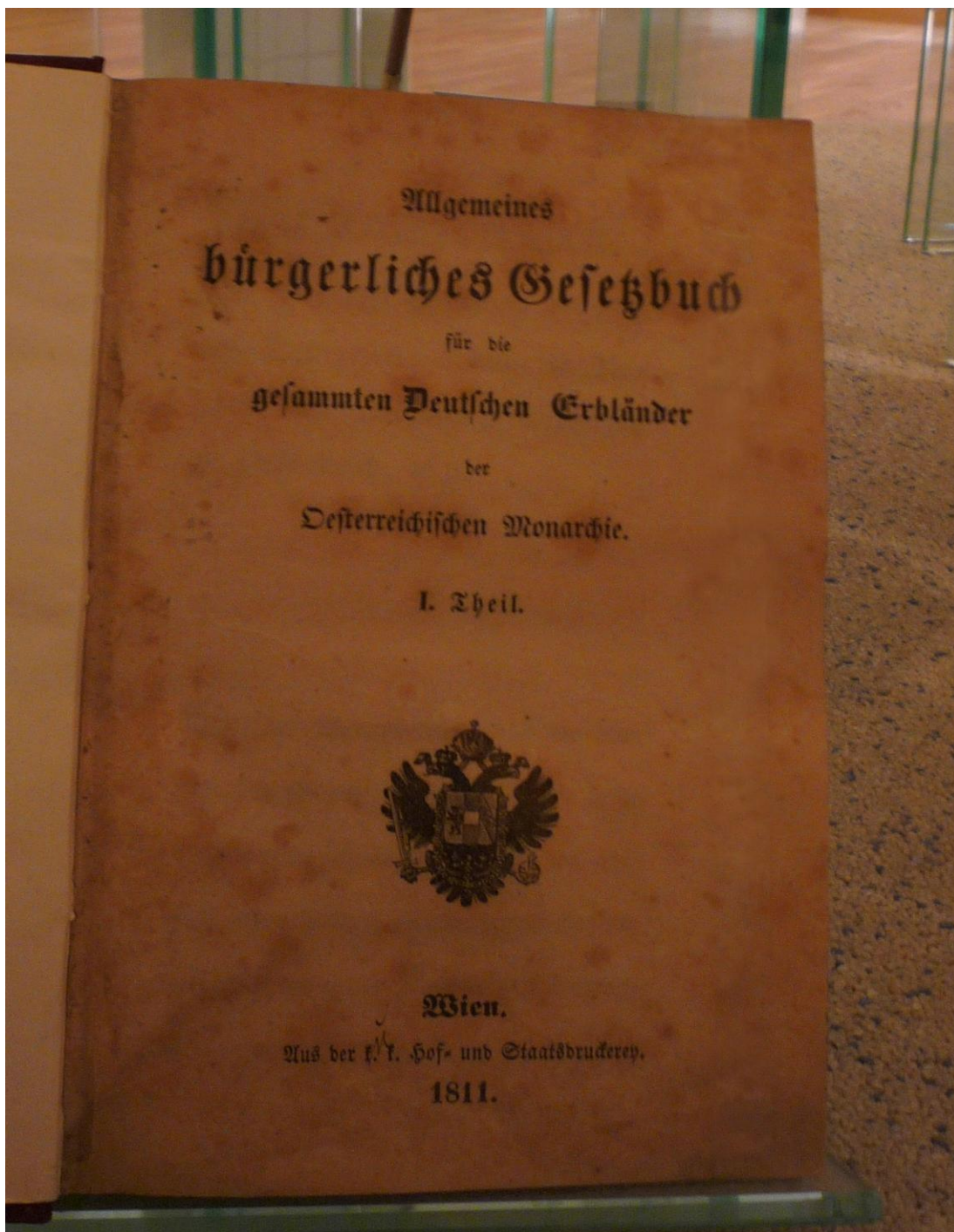
Hermann Gmeiner v SOS dětské vesničce v Imstu r. 1949.¹¹⁴

¹¹⁴ Fotografie z SOS archivu. www.sos-kinderdorf.org/sos-erleben/60-Jahre/von-1949-bis-heute/.

Příloha č. 2

Titulní strana rakouského Všeobecného zákoníku občanského (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, zkratka *ABGB*) z roku 1811¹¹⁵

¹¹⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:ABGB_von_1811_im_Heeresgeschichtlichen_Museum.jpg

Příloha č. 3

Tabulka I

Systém ústavní péče v České republice.

MZ – Ministerstvo zdravotnictví.

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

Věk dětí	Typ ústavu	Resort
0-1	kojenecký ústav	MZ
1-3	dětský domov pro děti do tří let „batolecí“	MZ
3-18	diagnostický ústav (krátkodobý maximálně dvouměsíční pobyt, výchovné skupiny, součástí jsou střediska výchovné péče)	MŠMT
3-18(26)	dětský domov (rodinné skupiny)	MŠMT
6-15	dětský domov se školou (rodinné skupiny, děti mají výchovné problémy)	MŠMT
od 15(12)	výchovný ústav pro mládež (výchovné skupiny)	MŠMT
3-26	ústav sociální péče pro děti a mládež	MPSV

Příloha č. 4

Vytvořené tabulky II, III, IV vykazují vybrané statistické údaje o počtu dětí v PP, o počtu pěstounských rodin a žadatelů o PP v naší zemi.¹¹⁶

Tabulka II

Počet dětí žijících v pěstounské péči a poručenství v ČR.

Rok	1999	2001	2003	2005
Stav k 31. 12.	6029	6411	6637	6900

Tabulka III.

Počet pěstounských rodin v ČR.

Rok	1999	2001	2003	2005	2007
Stav k 1. 1.	4390	4594	4774	4733	4745

Tabulka IV.

Počty žadatelů o PP v posledních letech v ČR.

Rok	1999	2001	2003	2005	2007
Počet žadatelů o PP	720	730	809	703	568

¹¹⁶ Statistické ročenky Ministerstva práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz/cs/3869> [dostupné 30. 10. 2009]

Příloha č. 5

Tabulka V

Počet SOS dětských vesniček v jednotlivých zemích EU k 14. 9. 2009

Členská země EU	Počet SOS DV v roce 2009
Belgie	1
Bulharsko	2
Česká republika	3
Dánsko	0, ale podpora SOS cílů ve světě
Estonsko	1
Finsko	5
Francie	13
Irsko	-
Itálie	6
Kypr	-
Litva	1
Lotyšsko	2
Lucembursko	1
Maďarsko	3
Malta	-
Německo	15
Nizozemí	0, ale podpora SOS cílů ve světě
Polsko	4
Portugalsko	3
Rakousko	11
Rumunsko	3
Řecko	3
Slovensko	-
Slovinsko	-
Velká Británie	0, ale podpora SOS cílů ve světě
Španělsko	8
Švédsko	0, ale podpora SOS cílů ve světě

Příloha č. 6

Celorepublikové organizace zaměřené na náhradní rodinnou péči

Fond ohrožených dětí, občanské sdružení

Natama, o.s.

Rozum a Cit, o.s.

Sdružení pěstounských rodin

Sdružení SOS dětských vesniček, o.s.

Středisko náhradní rodinné péče

Triada - poradenské centrum, o.s.

Trialog - brněnský institut rozvoje občanské společnosti

Nadace a nadační fondy působící v oblasti náhradní rodinné péče¹¹⁷

Nadace Educa

Nadace Terezy Maxové

Nadace Naše dítě

Nadační fond J&T

Nadační fond manželů Livie a Václava Klausových

Nadační fond Rozum a Cit

Linka důvěry

<http://www.help-psych.cz/ld/vse.html>

Rodičovská linka Linky bezpečí – 283 852 222

V Jihomoravském kraji dále působí:

Open Family, o.p.s.

Manželská a rodinná poradna

Poradna pro rodinu, manželství a dítě

¹¹⁷ **Nadace** (angl. *foundation*, něm. *Stiftung*) je podle současného českého práva účelové sdružení majetku zřízené zakladatelem nebo zakladateli k dosahování obecně prospěšných cílů. Zákon o nadacích a nadačních fondech (227/1997 Sb.) Pohybujeme se v resortu Ministerstva spravedlnosti. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nadace> [cit. 15. 11. 2009]

Příloha č. 7

STATUT SOS MATEK V SOS DĚTSKÝCH VESNIČKÁCH¹¹⁸

Přijat 3. 10. 1978 valnou hromadou SOS Kinderdorf International. Je závazný pro všechna národní Sdružení, tvoří součást pracovní smlouvy všech matek v SOS dětských vesničkách. V ČR 26. 4. 1998.

Čl. I

1. SOS matka v SOS dětské vesničce je hlavou SOS rodiny, tak jak je uvedeno v preambuli stanov, která je jejich nedílnou součástí. Stává se jí samostatná žena, která svěřeným dětem poskytuje láskyplnou péči, dává jim pocit jistoty a bezpečí vychovává je k samostatnému životu a integraci do společnosti. Nese proto největší díl odpovědnosti za výchovu dětí. SOS matka si je vědoma svého poslání a úkolu, kterým je zajištění náhradního rodinného prostředí pro děti s částečným zachováním práv biologických rodičů.
2. SOS matka je součástí mezinárodního společenství SOS dětských vesniček, které po celém světě vykonává své humanitární poslání. Jako součást tohoto celku, může SOS matka spolu se svými dětmi vždy počítat s přátelstvím, radou a pomocí a toto vědomí musí posilovat i ve svěřených dětech. Viditelnou známkou příslušnosti k tomuto mezinárodnímu společenství je prsten SOS dětských vesniček – vyznamenání, které může SOS matka získat po sedmileté úspěšné práci.
3. SOS matka žije se svými dětmi v rodinném domku v SOS dětské vesničce, kde je jí zdarma poskytován zařízený pokoj. Rodinný domek slouží SOS matce a jí svěřeným dětem a nesmí v něm bez svolení vedoucího vesničky být ubytovány další osoby.
4. SOS matka vychovává svěřené děti k vzájemné pomoci, ohledu a trpělivosti a vede je k pocitu sounáležitosti a k vědomí, že mohou kdykoliv své starosti a životní těžkosti sdílet se svými blízkými – s matkou a sourozenci.
5. SOS matka musí dobře znát své děti, jejich zájmy a schopnosti, podporovat rozvoj jejich talentu, spolupracovat se školou a dalšími vzdělávacími institucemi. SOS matka učí děti hospodařit s penězi, vede je k šetrnosti a k tomu, aby si vážily i drobných dárek darovaných z lásky. Velmi důležitou úlohou SOS matky v SOS dětské vesničce je také výchova osobním příkladem k zodpovědnému plnění povinností a úkolů tak, aby děti vždy využívaly svých nejlepších schopností a vědomostí. Její výchovné působení směřuje k integraci dítěte do společnosti a jeho plného osamostatnění v dospělosti.
6. Místo, kde matka s dětmi žije se stává jejich společným domovem. Je nutné, aby se matka i děti zapojily do života v nejbližším okolí, v obci nebo městě

¹¹⁸ Text získán od Mgr. Veroniky Uhlířové v roce 2008.

a získaly nové kamarády a přátele. SOS matka také vytváří podmínky k navazování přirozených vztahů svěřených dětí k členům její širší rodiny.

Čl. II

1. Pro SOS matku, stejně jako pro všechny ostatní pracovníky Sdružení SOS dětských vesniček, je při veškeré činnosti a práci s dětmi a kontaktu s jejich biologickými rodiči závazná Úmluva o právech dítěte. Stejně tak jsou povinni respektovat platné právní předpisy, stanovy sdružení a další vnitřní normy.
2. SOS matky v SOS dětské vesničce si volí ze svého středu zástupkyni-mluvčí, která je zastupuje při všech jednáních i jiných k tomu vhodných příležitostech a může být jmenována členkou pedagogické komise Sdružení.
3. Případné závažné spory mezi SOS matkou a vedoucím SOS dětské vesničky musí být projednány a řešeny nejdříve pedagogickou komisí a následně předsednictvem Sdružení.

Čl. III

Dohoda o výkonu pěstounské péče

1. Sdružení SOS dětských vesniček uzavírá s SOS matkou dohodu o výkonu pěstounské péče v SOS dětské vesničce, která musí být uzavřena písemně. Nedílnou součástí dohody o výkonu pěstounské péče je tento Statut SOS matky, který upravuje její práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče v SOS dětské vesničce, Stanovy SOS dětských vesniček a Pedagogická koncepce SOS dětských vesniček.
2. Dohoda o výkonu pěstounské péče může být uzavřena až po jmenování SOS matkou předsednictvem Sdružení, nejpozději však k datu, kdy je jí předáno do péče (hostitelské, předpěstounské) první dítě.
3. Platnost dohody o výkonu pěstounské péče zaniká:
 - a) vzájemnou dohodou
 - b) odstoupením od dohody Sdružení SOS dětských vesniček na základě rozhodnutí předsednictva v případech:
 - a. jestliže příslušný orgán rozhodl o výchově dětí jiným způsobem pro neplnění povinností SOS matky nebo z jiných závažných důvodů, zvláště když své děti hrubě zanedbává,
 - b. v případě, že počet svěřených dětí v rodině je nižší než tři a není již perspektiva svěřování dalších dětí
 - c. jestliže se SOS matka hrubě proviní proti jménu a zásadám SOS dětských vesniček, případně neuznává jejich principy
 - d. v případě svatby SOS matky

- c) vypovězením dohody ze strany SOS matky, jestliže se rozhodla vykonávat pěstounskou péči mimo SOS dětskou vesničku, vypovězení dohody je SOS matka povinna podat písemně nejpozději 2 měsíce před zamýšleným datem odchodu.
4. Důsledky ukončení platnosti dohody, především zajištění odpovídajících podmínek pro výchovu dětí řeší vedení SOS dětské vesničky v součinnosti s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

Čl. IV

Příprava a vzdělání

1. Na své působení musí být SOS matky teoreticky i prakticky připraveny. V teoretické části přípravy se seznamují se zásadami a posláním SOS dětských vesniček, získává poznatky z oblasti náhradní rodinné péče, ošetřovatelství, psychologie, pedagogiky a vedení domácnosti a osvojuje si potřebné dovednosti.
2. Budoucí SOS matka pěstounka musí pracovat alespoň ½ roku jako teta v SOS dětské vesničce, aby získala praktické zkušenosti, a absolvovat teoretickou přípravu – kurz pro SOS matky, který organizuje Sdružení. Po absolvování celého učebního plánu kurzu skládá kandidátka závěrečné zkoušky.
3. Na základě hodnocení praktické i teoretické přípravy podá pedagogická komise návrh předsednictvu Sdružení, které rozhodne o způsobilosti kandidátky vykonávat funkci SOS matky v SOS dětské vesničce.
4. Na dobu praktické i teoretické přípravy uzavírá Sdružení s kandidátkou pracovní smlouvu.

Čl. V

Práva a povinnosti SOS matky

1. Povinností SOS matky vyplývají především z jejího výchovného poslání v SOS rodině. Současně s výchovou svěřených dětí vykonává SOS matka domácí práce nutné pro zabezpečení potřeb rodiny. Jde o práce, které se obvykle konají v rodině (příprava stravy, úklid domácnosti, praní, žehlení apod.).
2. Pro usnadnění práce v domácnosti má SOS matka právo na pomoc s domácími pracemi, kterou poskytuje teta-pomocnice v domácnosti.
3. SOS matka má právo na soustavnou pomoc při výchově dětí, podporu a účinnou pomoc při řešení problémů dětí a SOS rodiny. Proto má SOS matka povinnost včas informovat vedoucího vesničky o všech závažných skutečnostech týkajících se dětí a SOS rodiny, výchovných problémech a případných jiných závažných okolnostech.

Pokud existují zprávy o psychologickém či zdravotním vyšetření, které se k problému vztahují je SOS matka povinna s jejich obsahem, popř. závěrem seznámit vedoucího vesničky. Vedoucí vesničky je v těchto případech povinen SOS matce i dětem poskytnout okamžitou a účinnou pomoc.

4. SOS matka má právo na odpočinek jak volnými dny v měsíci, tak i o dovolené. Sdružení může poskytnout příspěvek na tuto rekreaci.
5. SOS matka má právo na finanční prostředky potřebné k výživě, výchově, zajištění ošacení a úhrady dalších potřeb dětí a na výdaje spojené s vedením domácnosti. Tyto prostředky jsou poskytovány formou:
 - a. státní sociální podpory
 - b. pravidelných i mimořádných příspěvků, které dostává od Sdružení a jejichž výše je stanovena předsednictvem a zákonem

SOS matka je povinna vést deník příjmů a výdajů rodinné skupiny dle pokynů vedoucího vesničky a pravidelně jej předkládat vedoucímu ke kontrole.

6. SOS matka je povinna v zájmu dětí spolupracovat i s ostatními pracovníky vesničky, především pedagogickými. V záležitostech týkajících se výchovy a péče o děti SOS matka respektuje odborná doporučení.
7. Dle zásad SOS dětských vesniček je SOS matka podřízena vedoucímu vesničky a musí respektovat jeho rozhodnutí v ekonomických a obecných otázkách. Vedoucí vesničky vykonává dohled nad výchovnou prací v SOS rodině.
8. SOS matka má právo být seznámena s anamnézou dítěte, jeho aktuálním zdravotním stavem a prognózou vývoje a rozhodnout se, zda dítě přijme do své péče.
9. SOS matka má právo při odchodu do důchodu nebo v případě ukončení působení jako SOS matka z důvodů zdravotních na přiměřenou pomoc ze strany Sdružení při zajištění životních podmínek, dle její individuální situace. V případě odchodu SOS matky z SOS dětské vesničky z jiných důvodů bude její další podpora ze strany Sdružení řešena individuálně.
10. Vedoucí vesničky svolává porady SOS matek, kterých jsou povinny se zúčastnit, stejně jako vzdělávacích akcí. Sdružení je povinno zajistit průběžně vzdělávání SOS matek.
11. SOS matka vytváří společně s vedoucím vesničky a dalšími pracovníky podmínky pro osamostatnění dětí.
12. SOS matka je povinna zachovávat mlčenlivost o všech osobních údajích dětí, které se dozvěděla z osobních spisů nebo v souvislosti s výkonem funkce SOS matky.

Čl. VI

Nárok na dovolenou a pracovní volno

1. SOS matka má nárok na jeden den v týdnu na den pracovního klidu. Přiznané dny pracovního klidu mohou SOS matky čerpat najednou v rámci jednoho měsíce po dohodě s vedoucím vesničky. Ve volném dnu SOS matky musí být péče o děti zajištěna tetami nebo jiným vhodným způsobem.
2. SOS matka má nárok na dovolenou v rozsahu 5 kalendářních týdnů v roce, z toho 3 týdny v době hlavních školních prázdnin. Po dobu čerpání dovolené zajistí vedoucí vesničky péči o děti a domácnost tetami.

Čl. VII

Tety – pomocnice v domácnosti

1. Matkám v SOS dětských vesničkách pomáhají v jejich práci pomocnice v domácnosti – tety. Tety-pomocnice matky jsou přímo podřízeny vedoucímu vesničky, který také po dohodě s SOS matkou rozhoduje, ve které rodině bude teta působit. Jedna teta je obvykle určena pro pomoc dvěma rodinám. Na rozdělení práce a časových podmínkách se SOS matky dohodnou. Nedojde-li k dohodě, rozhoduje vedoucí vesničky.

Výjimky z tohoto ustanovení lze provést v případě, že:

- a. v SOS rodině je více dětí mladších tří let
 - b. v SOS rodině jsou děti, které vyžadují mimořádnou péči
 - c. v SOS rodině je více než 6 dětí
2. Teta vykonává denně v rodině stanovené úkoly, které patří spíše do oblasti péče o domácnost, aby SOS matka měl dostatek času věnovat se výchově dětí.
 3. Teta má v rodině také svoji výchovnou roli, musí však ve výchově i při ostatních činnostech v rodině plně respektovat matku.
 4. Během dočasné nebo mimořádné nepřítomnosti matky a v době jejího odpočinku přebírá péči o děti a o domácnost teta, která je s rodinou dobře obeznámena. Při svém působení se teta řídí zvyklostmi rodiny a názorem SOS matky. V době nepřítomnosti SOS matky je vedoucí povinen zajistit tetě veškerou nezbytnou pomoc při zajištění péče o děti.
 5. Teta je zaměstnancem Sdružení SOS dětských vesniček a vykonává svou práci na základě uzavřené pracovní smlouvy či jiné obdobné smlouvy a v souladu s platnými pracovními předpisy.

Čl. VIII

Odměna za výkon pěstounské péče

1. SOS matka dostává za výkon své práce mzdu, jejíž výše je stanovena platovým řádem Sdružení SOS dětských vesniček nebo podle obecně závazného právního předpisu.

2. Odměna je vyplácena měsíčně a je splatná v obvyklých výplatních termínech určených pro výplatu pracovníků Sdružení.

Čl. IX

Všeobecná a závěrečná ustanovení

1. Práva a povinnosti vyplývající z tohoto statutu jsou závazná počínaje dnem zahájení působení ve funkci SOS matky.

2. Tento statut byl schválen valnou hromadou dne 26. 4. 1998 a vstupuje v platnost dnem schválení. Jakákoliv změna je možná jen po schválení valnou hromadou.

Příloha č. 8

Dotazník vlastní konstrukce využívaný při výzkumu:

Jaká je vaše národnost?

Z jakého kraje pocházíte?

Žila jste na venkově nebo ve městě?

Jaký je váš stav? Jste svobodná, rozvedená, vdova?

Máte vlastní děti?

Jakou profesi jste vykonávala před působením v SOS DV?

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

Vlastníte řidičský průkaz?

Měla jste sourozence? Kolik?

Vyrůstala jste v úplné rodině?

Jaká byla profese vašich rodičů?

Jaký styl výchovy uplatňovali vůči vám vaši rodiče?

Byla pro vás vaše maminka vzorem v oblasti výchovy?

Máte nějaký jiný vzor?

Máte hodně přátel?

Kdy a kde jste získala první informace o existenci SOS dětských vesniček?

Jakým způsobem jste poprvé kontaktovala Sdružení?

Kolik je vám nyní let?

Kolik let vám bylo při nástupu do přípravného kurzu?

Kolik let vám bylo, když jste přijímala první děti do pěstounské péče?

O kolik dětí se nyní staráte?

Byla jste v registru žadatelů o PP už před výběrovým řízením na SOS matku?

Kolik let vykonáváte poslání SOS matky pěstounky?

Kolik generací dětí plánujete vychovat?

Jste některému z dětí i poručníkem?

Víte o existenci SOS prstenu? Toužíte po něm?

Měla jste nějaké předešlé zkušenosti s výchovou dětí?

Co bylo na počátku tou hlavní hybnou silou, proč jste do toho šla? Co jste uvedla v motivačním dopise?

Vnímáte sama sebe jako introverta, nebo extroverta?

Máte strach z vyhoření?

Vnímate sama sebe spíše jako profesionální vychovatelku a zaměstnanci Sdružení, nebo maminku svěřených dětí?

Jaké máte zájmy?

Jak vnímáte zájem ze strany médií, studentů, psychologů?

Jste věřící?

Myslíte, že je vaše práce společensky doceněna?

Říká vám něco jméno Hermann Gmeiner?

Příloha č. 9

Kopie rozhodnutí o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí pro
o. s. Sdružení SOS DV

KOPIE

PID

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA
MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY
ODDĚL SOCIÁLNÍ PÉČE A ZDRAVOTNICTVÍ

Sdružení SOS dětských vesniček
Vikářská 2
119 01 Praha Hrad

Váš dopis zn.	Č.j. MHMP 101 801/02	Vyřizuje/linka Sokolová/ 20 46	Datum 25. 9. 2002
---------------	-------------------------	-----------------------------------	----------------------

Rozhodnutí

Magistrát hl.m.Prahy rozhodl podle § 49 zákona č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů takto:

občanskému sdružení **Sdružení SOS dětských vesniček**, IČ: 00 40 79 33, se sídlem Vikářská 2, Praha Hrad, zastoupenému JUDr. Jindřiškou Kubíkovou,

se uděluje,

pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu:

- vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje,
- pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě,
- poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené,
- pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou,
- zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti,
- zřizování a provoz zařízení sociálně- výchovné činnosti,
- zřizování a provoz zařízení pro výkon pěstounské péče,
- poskytování pěstounům v zařízení, jehož jsou zřizovateli, výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče,

Sídlo: Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1 Pracoviště: nám. Franze Kafky 1, 110 01 Praha 1 E-mail: soc@cityofprague.cz	tel.: +420-236 00 11 11 fax: +420-236 00 70 06
--	---

- převzetí zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny, kterou jinak zajišťuje okresní úřad,
- navrhování okresnímu úřadu fyzických osob vhodných stát se pěstouny v zařízení pro výkon pěstounské péče,
- vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování okresnímu úřadu.

Odůvodnění:

Dne 25.9.2002 obdržel Magistrát hl.m.Prahy, Odbor sociální péče a zdravotnictví, žádost o.s. Sdružení SOS dětských vesniček, Vikiáfská 2, Praha Hrad, o vydání pověření k výkonu sociálně právní ochrany podle zákona 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně ve znění pozdějších předpisů.

Po posouzení žádosti bylo shledáno, že žadatel splnil všechny zákonné podmínky pro vydání pověření k výkonu sociálně právní ochrany a jeho žádosti bylo vyhověno v plném rozsahu. Jak je zřejmé z textu rozhodnutí.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat do 15 dnů ode dne jeho doručení, prostřednictvím Magistrátu hl.m.Prahy, Odbor sociální péče a zdravotnictví, nám. Franze Kafky 1, 110 01, Praha 1, k Ministerstvu práce a sociálních věcí.

MUDr. Antonín Zatloukal
Odbor sociální péče a zdravotnictví

Podle ověřovací knihy Úřadu městské části Praha 1
poř. č. vidimace: 21.7.2006
tento úpravný - ověřovací - opis kopie,

obsahující 2 stran
souhlasí účelově s předložencu listinou,
z níž byla pořizena a tato listina je
převzeta.

ověřovací úřední osoba listinou
opisem nebo kopii neopisuje,
stejnopisem obsahující 2 stran

V Praze dne 21.7.2006

Sídlo: Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1
Pracoviště: nám. Franze Kafky 1, 110 01 Praha 1
E-mail: soc@cityofprague.cz

tel.: +420-236 00 11 11
fax: +420-236 00 70 06

